

2e JAARGANG DECEMBER 1977/3

ARGUS

STICHTING KRITISCH FAUNABEHEER

Prins mag niet meer in Haagse duinen jagen

(Van een vroet verslaggever)

DEN HAAG — Prins Bernhard zal in de toekomst niet meer mogen jagen in de Haagse duinen.

Het Haagse gemeentebestuur heeft het advies overgenomen van een wetenschappelijk college om de jacht in dit gebied te verbieden.

Prins Bernhard had sinds 1961 toestemming van de gemeente om in dit gebied — het Haagse duinwaterleidinggebied met onder meer de natuurterreinen Kijfhoek en Bierlap — te jagen.

Over de jacht ontstond enkele jaren geleden nog een rel toen KRO's Brandpunt het zien hoe in de duinen fazanten worden opgevoerd om als gemakkelijke jachthuis te dienen voor de prins en zijn vrienden.

Eind vorig jaar vroeg de stichting Kritisch Fauna-beheer de gemeenteraad een eind te maken aan die plezierjachten. Volgens de stichting werd door het voederen en de aanleg van voerplaatsen onder meer de verspreiding van de duingebieden aangetast. Gifstoffen veroorzaakten ook andere problemen, bedreigden ook andere vogelsoorten, auto's en honden van het jachtdepartement beschadigen het terrein en verhoort de rust. De stichting Kritisch Fauna-beheer.

VRAGEN

Nadat hiervoor vragen in de raad waren gesteld besloot het college advies te vragen aan het Meijndel-comité, een college van deskundigen op het gebied van fauna-beheer, dat de gemeentelijke advies over het Haagse duinwaterleidinggebied. Dit comité stelde zich achter het standpunt van de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten en mag alleen worden geraadpleegd wanneer dat noodzakelijk mocht blijken in het belang van natuur en milieu.

Het Haagse waterwingebied bestaat ongeveer 3000 hectare. Daarmee valt ook het ongeveer 400 hectare grote Koninklijk domein De Ruigenhoek, waarvoor de gemeente wettelijk is verantwoordelijk, te jagen. Het is de gemeente die de jacht heeft. In de gogevallen die het

gemeentebestuur nu voert met het Koninklijk jachtdepartement naar bevestiging van de jacht — bij het verlies van jachtrecht aan de prins in 1961 werd geen termijn bepaald — zal ook worden uitvaardigd voor dit gebied. Het jachtrecht zal worden beperkt.

Den Haag wil jachtrecht prins beperken

DEN HAAG — Leden van het Koninklijk huis krijgen vermoedelijk beperkingen opgelegd bij het jagen in de duinen van Den Haag en Wassenaar. Het Koninklijk jachtdepartement is door de gemeente Den Haag uitgenodigd daarvoor onderhandelingen te gaan voeren.

De gemeente geeft daarmee gehoor aan het verzoek van de stichting Kritisch Fauna-beheer en andere milieuorganisaties om een einde te maken aan plezierjachten. Daarvoor neemt onder meer prins Bernhard jaarlijks deel.

De Koninklijke familie heeft sinds 1961 een stukje duingebied in gebruik en beschikt over het jachtrecht. Het bestaat uit drie delen van het waterwingebied en van het Koninklijk domein De Ruigenhoek. Het is niet bekend of de gemeente de jacht daar geheel kan verbieden.

In de besprekingen al het jachtrecht van de Koninklijke familie een grote rol spelen. Volgens een woordvoerder van de gemeente Den Haag zal het niet al te lange tijd achteruit bestaan over een mogelijke nieuwe regeling. In elk geval voor het nieuwe jachtbeleid in november.

B en W Den Haag verbiedt jacht

DEN HAAG — Het gemeentebestuur van Den Haag heeft besloten de jacht in Haagse en Wassenaarse duinen, die behoren tot het waterwingebied, te verbieden. Den Haag volgt hiermee een advies op, dat onlangs is uitgebracht door het Meijndel-comité, een college van deskundigen op het gebied van duinbeheer.

Tot de gebieden waar de jacht aan banden wordt gelegd, behoren onder meer de natuurreservaten Kijfhoek en Bierlap, die eind vorig jaar in het raadsbesluit waren bekend werd dat prins Bernhard, die het jachtrecht voor deze terreinen bezit, driehalve tot het college van B en W advies te zullen vragen aan het Meijndel-comité, waarin onder meer leden van de Rijksuniversiteit van Leiden zitting hebben. De betrokken gebieden zijn eigendom van de gemeente Den Haag en worden gebruikt voor

de waterwinning. Over het gebied Den Ruigenhoek, dat Koninklijk bezit is en dat wordt gepacht door de Haagse duinwaterleiding, zal Den Haag in overleg treden met het Koninklijk jachtdepartement. Den Haag zal in zijn duingebieden die jacht alleen nog toestaan indien dit in het belang is van het natuurbeheer. Den Haag stelt zich hiermee op hetzelfde standpunt als de vereniging tot behoud van Natuurmonumenten, die na lange discussies onlangs heeft besloten de jacht ook in haar natuurgebieden aan banden te leggen.

Den Haag wil beperking van jachtrecht Koninklijk Huis

(Van onze correspondent)

DEN HAAG — Het Haagse gemeentebestuur wil dat het Koninklijk Huis niet meer jacht in het 3000 hectare grote duingebied Meyndel bij Wassenaar. Als dat niet mogelijk is hopen de Hagenaars dat die jacht aanzienlijk wordt verminderd.

De stichting Kritisch Fauna-beheer en andere milieu-organisaties hebben vorig jaar al hun afschuw geuit over de wijze waarop in dat gebied

gejaagd wordt. Ook in een tv-programma van Brandpunt werd getoond hoe heren, gezeten op zogenaamde wandelstoortjes, schoten op in dat gebied geïmporteerde fazanten die als het ware „gedroesd“ naar de voederplaatsen liepen waar ze door de jagers werden afgeschoten.

Het Haagse gemeentebestuur vindt dat deze geïmporteerde jacht gevaar voor de volksgezondheid kan opleveren.

Er wordt namelijk gif gebruikt om de dieren uit te zoeven, die schadelijk zouden zijn voor de fazanten. Dat moet in ieder geval niet meer gebeuren, merkt het gemeentebestuur. Want 1000 van de 3000 hectare van het terrein maakt deel uit van het waterwingebied voor de Haagse agglomeratie.

Het Koninklijk Huis heeft vanaf 1961 het jachtrecht in dat gebied. Het is deel, de

de Koninklijke familie, een ander deel is wettelijk eigendom van het Koninklijk Huis maar het is in erfpacht gegeven aan de gemeente Den Haag en de rest is eigendom van de Hofstad.

Topambtenaren van de gemeente Den Haag zullen overleg plegen met de deskundigen van het Koninklijk Huis, het zogenaamde jachtdepartement, dat verantwoordelijk is voor de organisatie van deze jachtpartijen.

Stop jacht op waterwild

...en wij blijven maar 't haasje.

Den Haag beperkt jacht in de duinen

door D.A.C. van den Hoorn

DEN HAAG, woensdag De gemeente Den Haag wil de jacht in het duingebied tussen Den Haag en Wassenaar beperken. Het betreft hier de jacht in het Haagse duinwaterleidinggebied met o.m. de natuurterreinen Kijfhoek en Bierlap, waar de jacht aan de Kroon is voorbehouden.

Een wetenschappelijk adviescollege, het z.g. Meijndel-comité heeft de gemeente nu geadviseerd de jacht in deze terreinen te verbieden tenzij er een noodzaak daartoe is en het Haagse gemeentebestuur heeft zich achter dit advies gesteld.

Het Meijndel-comité heeft zich in deze zaak gerefereerd aan het standpunt van de Vereniging tot behoud van Natuurmonumenten waarbij de uitoefening van de jacht alleen zou moeten plaatshebben als dit in

het kader van het terreinbeheer noodzakelijk is, d.w.z. ter beperking van de aantallen van een diersoort die te sterk dreigt toe te nemen of ter voorkoming van schade. Natuurmonumenten is met een bezit van meer dan 32.000 hectare grond na de staat de grootste eigenaar van natuurgebieden in Nederland.

Overneming van dit standpunt door de gemeente Den Haag zou o.m. betekenen, dat er een einde komt aan de jacht op gefokte fazanten in dit gebied, waarover de laatste jaren het een en ander te doen is geweest na jachtpartijen die daar waren gehouden door leden van het Koninklijk Huis en hun invite's.

B. en W. van Den Haag deelden begrip van dit jaar mee, dat de gemeente inmiddels advies had gevraagd aan het Meijndel-comité. Nu dit advies is uitgebracht worden de consequenties die dit heeft voor het jachtgebeuren in het Haagse duingebied door de gemeente Den Haag besproken met het Koninklijk jachtdepartement.

DEN HAAG WIL JACHT IN DUINEN VERBIEDEN

Den Haag — Er moet een eind komen aan het jagen door leden van het Koninklijk Huis in de Haagse waterleidingduinen. Alleen in gevallen van noodzaak kan er in gebieden als Meyndel, Kijfhoek en Bierlap nog jacht worden toegestaan, bijvoorbeeld bij een onwenselijke uitbreiding van een diersoort.

Dat standpunt hebben B. en W. in beginsel ingenomen, nadat het Meijndel-comité de Haagse Duinwaterleiding in die zin had geadviseerd. Genemd Meijndel-comité bestaat uit flora- en fauna-

nadeskundigen, die de DWL plegen te adviseren over de meest wenselijke inrichting van de waterwingebieden in de Haags/Wassenaarse duinen.

Het standpunt van het dagelijks gemeentebestuur houdt in, dat er nu met het Koninklijk jachtdepartement zal worden gepraat over intrekking van het jachtrecht aan het Koninklijk Huis, zoals dat sinds 1961 voor Meyndel, Kijfhoek en Bierlap geldt. Deze in Wassenaar gelegen duingebieden zijn Haags eigendom.

Er zal ook worden gesproken over de jacht in het gebied van Den Ruigenhoek, dat Koninklijk bezit is (hetgeen het jachtrecht inhoudt) en door de Duinwaterleiding wordt gepacht. Het afgelopen jaar vooral rees er veel verzet tegen jachtpartijen op onder meer gefokte fazanten door leden van het Koninklijk Huis in genoemde duinterreinen.

A.C. 17-8-77

ARGUS

STICHTING KRITISCH FAUNABEHEER

Argus is gratis voor donateurs van minstens f 10,- per jaar.
Losse nummers f 2,50 excl. porto, te bestellen door storting op postgiro 3522188. Het blad verschijnt viermaal per jaar.
Overname van artikelen of gedeelten hiervan is toegestaan, mits de bron uitdrukkelijk wordt vermeld. Overname van illustraties en foto's zonder toestemming is niet toegestaan.

REDAKTIE:
Midas Dekkers en
Norman van Swelm.

REDAKTIEADRES:
Herenstraat 21, Rijswijk ZH.

VORMGEVING:
Ineke van den Abeele

DRUK :
Jaap Kaal
Nieuwe Herengracht 61
Amsterdam

EXPEDITIE:
H. van Everdinck
Hogezijde 7
Den Haag

VASTE MEDEWERKERS:
Ineke van den Abeele
Marieke Duijndam
Heleen Landman
Tom Loorij
Mouse van Olphen
Fred van Olphen
Maryke van Schaik
Rita Stockman
Anneke van Swelm
Loes Verhoef

ILLUSTRATIES:
Cultuurtechnische Dienst p. 1
Dr. Jauch p. 8, 12
F. Boer p. 16
Hein Doeksen p. 18
J.H. Cleine p. 18, 19
Archief S, K, F, p. 20, 24

DE STICHTING:
De Stichting Kritisch Faunabeheer is op 11 december 1975 opgericht.

Het doel van de Stichting Kritisch Faunabeheer is het bevorderen van een wetenschappelijk en moreel verantwoord faunabeheer. Dit doel tracht de stichting te bereiken door onder meer:

- het toetsen van de faunabeheersmaatregelen aan de doelstelling.
- het verrichten en stimuleren van onderzoek.
- het bekendmaken van onderzoeksresultaten aan beleidsinstanties en het publiek.

HET BESTUUR:
Het bestuur van de stichting bestaat uit:

D. Brand, Maassluis
E. Boeve, Ankeveen
R. Boeve-Bant, Ankeveen
H. van Everdinck, Den Haag
H. Gallacher, Leiden
E. Gubbels, Wageningen
T. Heidweiller, Bennebroek
J. Kattens, Schoorl
H. Niesen, Bergen
N. van Swelm, Rijswijk
P. van Zalinge, Haarlem
R. Stockmann, Oosterbeek

ARCHIEF:
Het archief van de S.K.F. is gevestigd te Schoorl. Materiaal voor het archief dient te worden verzonden naar de heer J. Kattens, archivaris S.K.F. Boksdoo-plantsoen 9, Schoorl.

SEKRETARIAAT:
Postbus 76, 's-Graveland.
Tel. 02945 - 1319

Donaties aan de Stichting Kritisch Faunabeheer kunnen worden gestort op postgiro 3522188 t.n.v. penningmeester Stichting Kritisch Faunabeheer, Den Haag.

TESTAMENTAIRE BESCHIKKING:
Indien U de stichting bij testamentaire beschikking wilt gedenken, bevelen wij U de volgende formule aan: "Ik vermaak aan de Stichting Kritisch Faunabeheer, gevestigd te 's-Graveland, de somma van f ... (vrij van alle rechten, ook het recht van successie)."

OMSLAG:
Een beeld van de polder Heerhugowaard. Het water bevat een hoog loodgehalte, dat hoofdzakelijk veroorzaakt is door hagel uit jachtgeweren.

INHOUD DECEMBER 1977/3

4	Bestuur in het vizier
5	Loodvergiftiging
8	Meerkoet als wildbraad
9	Weidelijk
10	Duiven in last
11	Op weg naar alternatieven
12	In Duitsland: Jacht en natuurbescherming in hetzelfde schuitje?
13	Vossen
14	Vosdolheid
14	Roofvogels
14	Buffels
14	Rijkswasbeerinstituut
15	Nieuws uit de vogelbeschermingewereld
15	Het 21.000ste lid
15	Jagen in Tjechoslowakije
16	Rel rond prins
16	Jager schiet eend
17	Opening en sluiting van de jacht
17	Jachtbuit in Denemarken
18	Jachtbuit in Noorwegen
19	PvdA: te ver doorgevoerde natuurbescherming
20	Uitzetten verboden
20	De kleine trek

BESTUUR in 't VIZIER

Jaarvergadering

In het Botanisch Laboratorium te Utrecht - waar ook de oprichtings-bijeenkomst plaats vond - is zaterdag 14 mei de eerste jaarvergadering van de Stichting Kritisch Faunabeheer gehouden. Op deze bijeenkomst werd vanzelfsprekend een jaarverslag gepresenteerd (zie Argus 2 no 1). Na de uitreiking van de Loden Kraai aan Rien Poortvliet werd de film "De Veluwe Natuurlijk" vertoond. De film werd ingeleid door drs. H. van de Veen. De middag werd besloten met aangrijpende filmopnamen van de wolf in Canada. De ochtend van deze 14e mei was besteed aan een gedachtenwisseling tussen het bestuur en tal van donateurs die te kennen hadden gegeven op de een of andere wijze daadwerkelijk aan de activiteiten van de SKF deel te willen nemen. De discussies werden door de aanwezigen als zeer zinvol en stimulerend ervaren. Voor het bestuur was dit een reden om ook in de toekomst naast de plenaire jaarvergadering kleinere, minder formele bijeenkomsten met donateurs te beleggen.

Botulisme

Gelukkig is ons land de afgelopen zomer minder ernstig door het botulisme getroffen dan vorig jaar. Toch heeft de epidemie ook deze maal op verscheidene niet eerder getroffen plaatsen toegeslagen en zal botulisme in de toekomst bij gunstige omstandigheden massale vogelsterfte veroorzaken. Met het oog hierop heeft de Stichting in samenwerking met Avifauna Groningen, COVAVO, Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Dieren, Vogelwerkgroep Twente, Vereniging voor Vogelbescherming 's-Gravenhage e.o., Vogelwacht Delft e.o., Vogelwerkgroep Haarlem en Vogelwerkgroep Noordhollands Noorderkwartier op 20 juli een petitie gezonden aan de Koninklijke Nederlandse Jagersvereniging. In dit verzoekschrift werd op het bestuur van de Jagersvereniging een dringend beroep gedaan, haar leden te adviseren de watervogels in deze gevaarlijke periode rust en bescherming te gunnen. Op dit verzoek kwam geen antwoord. In augustus, toen de jacht op verscheidene eendesoorten was geopend en het botulisme de kop weer opstak, heeft de SKF er nogmaals (deze keer telegrafisch) bij de KNJV op aangedrongen, het belang van de watervogels te laten prevaleren boven dat van de jachtsport. Ook op dit herhaalde verzoek ontvingen wij geen reactie.

Duivenschade

De landelijke duivencommissie die vorig jaar door de afdeling Fauna-beheer van het Ministerie van Landbouw is ingesteld om de klachten over duivenschade te onderzoeken, legt momenteel de laatste hand aan haar rapport. Helaas worden hierin allerlei berichten over hinder en nadeel van stadsduiven vrijwel klakkeloos overgenomen en verwacht men vooral heil van (tijdelijke) sterilisatie en afschot-campagnes. Het commissielid van de SKF, Norman van Swelm, heeft een minderheidsstandpunt ingenomen, waarin hij het beginsel "de vervuiler betaalt" (i.c. de duivenhouder) toepast op de duivenoverlast. Meer hierover elders in dit nummer.

Knipselkrant

Kwesties als faunabeheer en jacht komen de laatste jaren veelvuldig aan bod in de pers. Deze berichten zijn vaak zeer interessant. Daarom heeft het bestuur besloten een knipselkrant uit te geven. Hiervoor zendt een aantal donateurs verspreid over het hele land, regelmatig allerlei krantenknipsels op. De eerste drie proefafleveringen van de knipselkrant zijn al gemaakt en in beperkte kring verspreid. Nu de experimentele fase met succes is afgesloten, wordt de oplage aanzienlijk vergroot om de krant aan alle belangstellenden te kunnen sturen. De knipselkrant zal eenmaal per kwartaal uitkomen. De prijs voor 4 nummers (alleen voor donateurs) bedraagt f 25,-. Dit is inderdaad niet goedkoop, maar dekt toch maar net de drukkosten en porto en biedt u regelmatig een pakket actuele informatie over faunabeheer. Naast Argus is de knipselkrant voor u een gemakkelijke methode om "up to date" te blijven. Elders in dit nummer vindt u verdere inlichtingen.

Propaganda

De propaganda-commissie ontplooit een voortdurend toenemende activiteit. Lezingen, tentoonstellingen, nieuwe brochures en stickers dragen bij tot de zo noodzakelijke verspreiding van onze ideeën over verantwoord faunabeheer, maar vormen tegelijkertijd een zware belasting voor de krappe kas van de SKF. Het bestuur heeft daarom een speciaal propagandafonds in het leven geroepen. Wellicht ten overvloede bevelen wij dit fonds in de aandacht van onze donateurs aan.

Wat wij niet gedaan hebben

Het bestuur van de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels suggereert in haar blad De Lepelaar (no 51) dat de Stichting Kritisch Faunabeheer greep tracht te krijgen op de interne gang van zaken bij Vogelbescherming. Men laat doorschemeren dat de SKF personen oproept de ledenvergaderingen van Vogelbescherming te bezoeken om deze te manipuleren. Tegen deze aantijgingen heeft het bestuur van de Stichting Kritisch Faunabeheer zich verweerd in een brief aan Vogelbescherming. Ons verzoek deze brief in De Lepelaar te publiceren is afgewezen. Daarom hechten wij eraan op deze plaats te verklaren, dat het tot het bestuursbeleid behoort dat de SKF zich niet inlaat met de huis-houdelijke zaken van welke andere organisatie dan ook. Hierin verschilt de SKF van de Jagersvereniging, wier directeur vorig jaar 15 van zijn afdelingssecretarissen in een "vertrouwelijke" brief verzocht ieder 25 jagers op te roepen de ledenvergadering van Vogelbescherming te bezoeken.

Waar wij mee bezig zijn

De voorbereidingen van het ganzenjaar-1978/79 en het vossensymposium zijn momenteel in volle gang. Donateurs die aan de organisatie van een van beide evenementen willen meehelpen, worden verzocht zich bij het secretariaat op te geven. Nadat de Stichting Natuur en Milieu (het grootste samenwerkingsorgaan van particuliere natuur- en milieubeschermingsorganisaties in Nederland) had aangekondigd meer organisaties dan voorheen bij haar bestuur te willen betrekken, heeft de SKF te kennen gegeven binnen Natuur & Milieu bestuursverantwoordelijkheid te willen dragen. Enige maanden geleden is de Werkgroep Kritisch Bosbeheer opgericht. Zoals de naam al doet vermoeden lopen de gedachten van deze groep parallel aan de onze. Wij zijn erg blij dat naast het pleidooi voor een verantwoord faunabeheer ook een begin is gemaakt met een pleidooi voor een verantwoord florabeheer. De SKF stelt samenwerking met het Kritisch Bosbeheer zeer op prijs en onderhoudt regelmatig contact met haar bestuursleden. Dit winterseizoen worden op allerlei plaatsen in ons land door donateurs en bestuursleden van de SKF lezingen over kritisch faunabeheer gehouden. Organisaties die voor hun eigen leden een avond over dit onderwerp willen organiseren, kunnen via het secretariaat van de SKF een spreker uitnodigen.

Hugh P. Gallacher
(voorzitter SKF)

Loodvergiftiging

door Jan Kattens

Vanaf de oprichting van de Stichting Kritisch Faunabeheer beschouwde het bestuur het verzamelen van informatie over de problematiek rond loodvergiftiging t.g.v. jacht als urgent. In het navolgende verhaal worden een aantal aspecten van dit verschijnsel belicht. In een later stadium wordt ingegaan op een aantal andere aspecten, zoals de diersoorten die vergiftigd worden, het fouragegedrag en de loodniveaus in de weefsels van deze dieren.

Al meer dan een eeuw is bekend dat loodvergiftiging vele slachtoffers in de dierenwereld maakt. Lood heeft een stille dodende kracht; het kan, omdat het in de natuur niet afbreekt, zijn latente onverwoestbare eigenschap eindeloos voortzetten.

Vogels komen met het metaal in aanraking doordat zij loodkorrels oppikken, die bij het uitoefenen van de jacht zijn achtergelaten. Zij zien deze korrels aan voor voedsel of ze komen via de prooi in het lichaam terecht. Niet alleen watervogels, zoals zwanen, ganzen, eenden en rallen zijn het slachtoffer geworden, maar ook duiven, fazanten, patrijzen, kwartels, roofvogels en zoogdieren. In de Verenigde Staten is het loodprobleem reeds lang bekend. In dit land werd dan ook, voornamelijk door Bellrose, het meeste onderzoek verricht. In Europa werd onderzoek verricht in Engeland, Frankrijk, Italië, Denemarken en Zweden. De overal algemeen voorkomende Wilde eend bleek de meest kwetsbare vogelsoort te zijn. Het voedselgedrag van deze eend die diep ploeterend in de modder naar voedsel zoekt, brengt hem eerder in contact met het opgeslagen lood dan de meeste andere vogelsoorten.

Ziekte kenmerken

De meeste korrels, afgevuurd tijdens de jacht op waterwild, blijven liggen op akkers, graslanden, natuurterreinen, langs oevers of komen in het water terecht. De mogelijkheid bestaat dat de korrel bij toeval als grit of als voedsel wordt opgenomen. In ieder geval is de soort vogel (3) en zijn fouragegedrag van invloed op zijn vatbaarheid* (21, 31). Symptomen van loodvergiftiging zijn meestal gemakkelijk te onderscheiden van die van andere vogelziekten. (6) De verschijnselen bij vogels blijken nagenoeg gelijk te zijn aan die bij zoogdieren. Als het metaal in de maag is gekomen, kunnen er twee situaties ontstaan, zie Fig. 1. De korrel kan via de darmen het vogellichaam verlaten, of wordt samen met grit en voedsel door ritmische

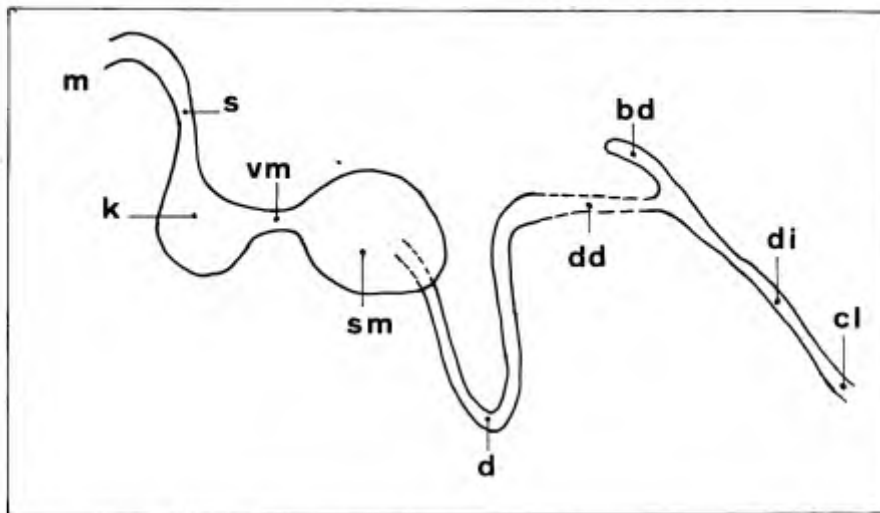
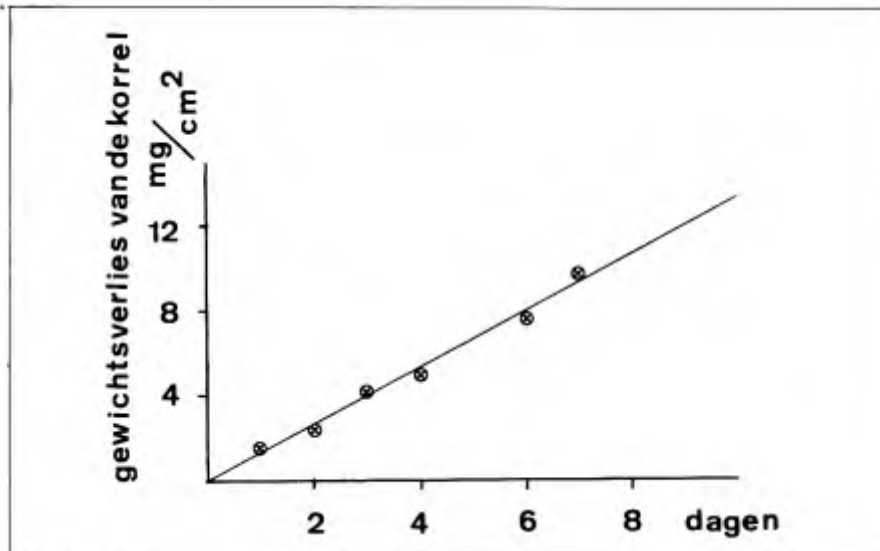

fig. 1 SCHEMATISCHE WEERGAVE VAN HET SPIJSVERTERINGSSTELSEL VAN EEN VOGEL.

M=mondopening	d=n-vingerige darm
S=slokdarm	dd=dunne darm (niet getekend)
K=krop	bd=blinde darm
vm=voormaat	di=dikke darm
sm=spiermaat	cl=cloaca

fig. 2 Het korrosiegedrag van een 3,3mm loodkorrel in een gesimuleerde kunstmaag, naar Kimball en Munir, 1971 (au) (1mg=0,001 gram)

kontrakties van de maag fijngemalen. De meeste korrels worden evenwel vastgehouden en veroorzaken een vermindering van de maalwerking van het voedsel. (32) Kimball et al 1971 (24) gelooft dat het effect van de maalwerking hieruit bestaat dat wordt voorkomen, dat er accumulatie optreedt van korrosieproducten op het oppervlak van de korrel. Hij toonde met proeven d.m.v. een kunstmaag aan (Fig. 2) dat de korrosiegraad van no. 4 - US-loodkorrels (3,3 mm) ongeveer 5 milligram per dag was en dat de gemiddelde tijd waarin iedere korrel geheel was opgelost, 40

dagen bedroeg.

Een oplosbaar loodzout wordt gevormd onder invloed van het door de maagklieren afgescheiden maagzuur. (13) Maagzuur bestaat uit een mengsel van zoutzuur en het spijsverteringsenzym, genaamd pepsine. De Ph waarde hiervan ligt tussen de 2 en 3,5. (24) Het opgeloste en geërodeerde lood wordt langzaam in de bloedbaan gebracht. (Erosie is in tegenstelling tot korrosie een meer op een mechanische handeling berustend gebeuren). Ook bij de mens worden ingenomen loodzouten in het spijsverteringsstelsel geabsorbeerd. Uit onderzoeken van Berman 1966 (8)

bleek dat 90 - 95 % van het opgenomen lood geabsorbeerd wordt in het bot.

Twee soorten vergiftigingen zijn te onderscheiden, nl. een acute en een chronische. Hoge loodresten in de lever blijken meestal te wijzen op zware recente (acute) blootstelling; afzettingen in het bot b.v. in Fibula en Tibia - die door gaans hoger zijn dan die in de lever - duiden op een mogelijke chronische vergiftiging. (3) Wanneer het dier genoodzaakt is calcium uit het been te onttrekken, is het mogelijk dat er voldoende lood in het circulatie-systeem kan terugkeren en alsnog acute loodvergiftiging te bewerkstellingen. Het is aannemelijk, melden Locke et al. 1967 (26), dat het lood vrij komt gedurende situaties, waarin calcium ionen noodzakelijk zijn. Dit kan b.v. optreden tijdens het ruilen en ei-leggen, of wanneer de vogel zich in een toestand van "stress" bevindt, zoals trek, hevige infecties, of bij aanwezigheid van parasieten. Ook is bekend dat lood schade veroorzaakt aan het zenuwstelsel (32). Men gelooft dat een acute doodsoorzaak ook kan wijzen op een beschadiging van dat stelsel (18). Het eerste signaal, dat de vogel in een vergiftigingstoestand is gekomen, openbaart zich, als - ondanks een ruim voedselaanbod - toch weinig voedsel wordt opgenomen (6, 32). Na twee à drie dagen worden de uitwerpselen helder-groen, de maag neemt in beweegkracht af, (22) de lichaamscoördinatie wordt moeilijker en het geluid is zwakker aan het worden (32). Omstreeks deze tijd is water drinken van de vogel gebruikelijk. Gedurende de volgende weken wordt steeds minder voedsel opgenomen; eenden verliezen 10 - 30 gram gewicht per dag, (22). In een verder verloop gaat de vogel moeilijker vliegen en is het hem alleen mogelijk dit over korte afstanden te doen. Dit komt omdat er een begin van spierverslapping optreedt, waardoor de vliegspieren gaan degenereren (6). Deze - zwakke - vogels blijken dan ook gemakkelijker geschoten te kunnen worden dan gezonde. Met loodkorrels gedoseerde en daarna geringde vogels beginnen volgens Bellrose (1959) (5) hun kwetsbaarheid aan de jager te tonen aan het eind van de eerste week en zelfs toenemend in de tweede en derde week. De vogel verbergt zich daarna in een dichtere vegetatie, waardoor hij kwetsbaarder is geworden voor jagers, predatoren en - andere - vogelziekten. Veel vogels blijken tijdens hun vergiftigingstoestand lichaamsparasieten te krijgen (33). Drie door lood vergiftigde Canadese ganzen hadden b.v. een zware infectie van maagwormen. Ook was bij een aantal vergiftigde ganzen Coccidiosis de naast bijzijnde

doodsoorzaak (26). Na drie à vier weken is de vogel niet meer in staat te vliegen en kan hij zich alleen nog maar over de grond voortbewegen (22). De vogel vermagert snel, doordat de vetreserves zijn verbruikt, en kop en vleugels hangen laag over de grond. Het lichaamsgewicht is, nadat de vogel gestorven is, in de regel tot 40 - 50 % gereduceerd (32). Gemiddeld gaat het dier 21 dagen na blootstelling dood, maar deze kan ook nog 47 dagen nadat het vergif is opgenomen, optreden. Het moment van doodgaan en de mate van vergiftiging hangen nauw samen met de vasthoudendheid van de korrel in de maag. Volgens Stickel 1969 (32) is de hoeveelheid lood die de dood veroorzaakt klein: 0,03 gram lood, geërodeerd van één enkele korrel, is in staat te doden. Hij stelde eveneens, dat in het algemeen gezegd kan worden, dat hoe kleiner het aantal korrels, hoe langer het duurt voor een vogel sterft. Experimenteel met lood gedoseerde Wilde eenden produceerden minder eieren (12,9 %) dan niet gedoseerde. Hun eieren waren over het algemeen lichter van kleur en het broedresultaat was minder (29). Ook Elder 1954 (17) verrichtte onderzoek naar vruchtbaarheid van met lood vergiftigde eenden.

Opeenhoping van lood in het milieu

Al eeuwen wordt lood gebruikt omdat het een metaalsoort is die goed bestand is tegen water, buitenlucht en een groot aantal agressieve oplossingen. Daarom werden vroeger loden buizen gemaakt voor de toevoer van water naar woonhuizen. Tegenwoordig is uit economisch oogpunt maar ook om gezondheidsredenen het gebruik van lood voor dit doel stopgezet.

De korrosieresistentie van lood is onder een aantal condities erg groot en zelfs in een zwaar verontreinigde lucht zoals dat b.v. in een industriegebied voorkomt, is bescherming van het metaal niet vereist (2). Aan de buitenlucht blootgesteld, in water en in de grond, wordt het lood bedekt door een oxyde huid dat het metaal afdekt en beschermt. Daardoor wordt de korrosie sterk verminderd. In media waar zich onoplosbare korrosieproducten kunnen vormen, is lood erg stabiel (35). De korrosie van een aantal metalen, gebaseerd op een 10-jarige blootstelling aan de buitenlucht, is te zien in tabel 1.

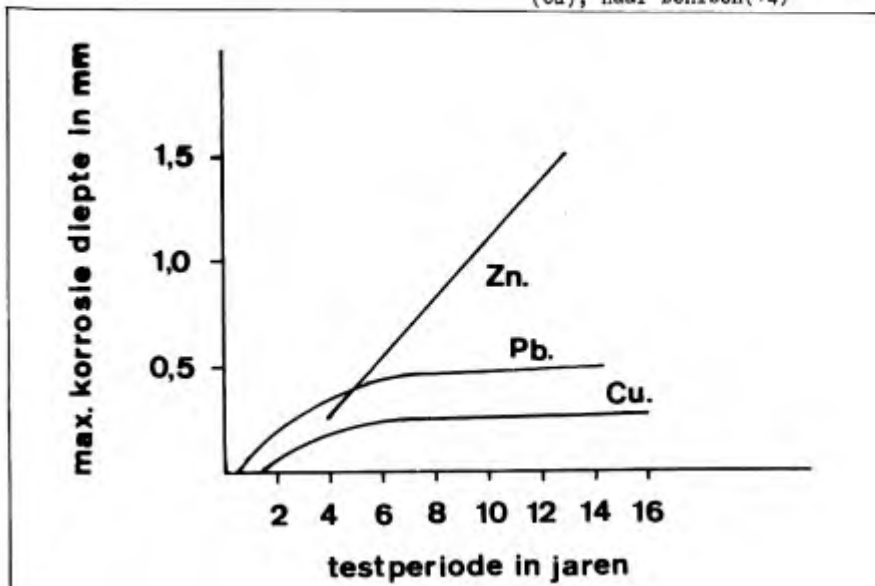
Metaal	penetratie μ /jaar
Lood	4
Aluminium	8
Tin	12
Koper	12
Nikkel	32
Zink	50

1 μ (micron) = 0,001 mm

Tabel 1 naar (1)

Figuur 3 laat de relatie zien tussen de maximale korrosiediepte en de tijdsduur van zink (Zn), lood (Pb) en koper (Cu) in de bodem (14). Indien men aanneemt dat een loodkorrel met een diameter van 3 mm gelijkmatig over het gehele oppervlak wordt aangetast, dan is de snelheid van aantasting, loodrecht op het oppervlak gemeten, overal even groot. De maximaal toelaatbare korreldiameter bij de jacht op waterwild is 3 mm (9). Voordat de gehele korrel verdwenen is, zal dus 1,5 mm moeten worden gekorrodeerd. Uit de grafiek

fig. 3 De max. korrosiediepte in de bodem t.o.v. de tijd van Zink (Zn), Lood (Pb) en Koper (Cu), naar Denison (14)

van Fig. 3 blijkt dat dit een zeer lange periode zal zijn.

Zuiver lood is een blauwachtig zacht metaal dat meestal gelegeerd wordt met andere elementen om de eigenschappen van het materiaal te vergroten. Toevoeging van Antimoon verhoogt de duurzaamheid van lood (25, 36). Hagelkorrels die worden gebruikt in jachtgeweren, bevatten lood met 2,0 tot 3,8 % antimoon en 1,2 tot 1,7 % Arsenicum, het zgn. hardlood (16).

Wat komt er nu van zo'n hagelkorrel in het milieu terecht en waaruit bestaat een hagelpatroon? Een hagelpatroon is samengesteld uit een huls (van kunststof of karton) en aan de onderzijde bevindt zich een slaghoedje (van koper of roestvrij staal). Inwendig bevat de patroon kruit en de zgn. hagellading. Hiertussen bevindt zich een kunststof prop die voorkomen moet dat het gas dat bij ontbranding ontstaat, in contact komt met de loodkorrels. Een plaatje tenslotte dekt de patroon aan de bovenzijde af. Een kaliber "12" patroon, gevuld met hagelkorrels van $\varnothing$ 2,5 mm bevat 370 korrels, samen 35 gram lood (9).

Bellrose 1964 (6) neemt aan dat voor iedere eend, die door de jager als buit wordt meegenomen, 5 patronen worden verschoten. De achtergelaten hoeveelheden lood kunnen jaarlijks omvangrijker worden. In Canada b.v. worden jaarlijks verschillende duizenden tonnen van dit metaal door jagers verspreid in waterrijke vogelbiotopen. Loodvergiftiging wordt in dat land, buiten het doden d.m.v. de jacht, beschouwd als de meest onnatuurlijke doodsoorzaak bij watervogels (15). Er werden in Moord Amerika in 1970 22 miljoen eenden geschoten, waarvan 4,1 miljoen in Canada. Het totale aantal door jagers gedode eenden (incl. de aangeschoten exemplaren) werd in 1970 geschat op 30 miljoen. De totale eendenpopulatie bedroeg toen 87,5 miljoen stuks. In dat ene jaar werden dus 42 miljoen korrels toegevoegd aan de reeds in vorige jaren geconserveerde hoeveelheid in het milieu. Van de hoeveelheid loodkorrels die dat jaar werden verspreid, waren er voor iedere eend uit de populatie 480 stuks beschikbaar om opgenomen te worden in hun lichaam (19). Hoewel in de bekende eendetuinen van de Wildfowl Trust in Slimbridge Engeland al vanaf 1946 geen schot meer is gelost, stierven toch tussen 1960 en 1965 nog 74 eenden van 32 verschillende soorten aan de gevolgen van vergiftiging van het lood, dat in vroegere jaren in de bodem was geconserveerd (4). In de Ouse Washes, eveneens in Engeland, gaan jaarlijks 400 - 700 watervogels dood aan de gevolgen van het oppikken van loodkorrels (34). Van de 1190 ton lood die in 1973 door Zweedse jagers werd ver-

bruikt, was 490 ton bestemd voor de jacht. De rest wordt verschoten op kleiduiven schietbanen.

(23) Dat ook vreedzame vormen van schieten gevaar opleveren voor de dierenwereld bleek uit het feit dat een dode knobbelzwaan gevonden werd in de directe omgeving van zo'n schietbaan, waar overvloedige hoeveelheden hagelkorrels lagen. Tijdens onderzoek bleek in de lever 35 ppm en in de nieren van deze vogel 350 ppm lood te zitten (18).

Ook de Nederlandse plezierjager verspreidt niet onaanzienlijke hoeveelheden lood. Een voorbeeld ter verduidelijking. Op 27 februari 1971 werden in de polder Het Geest merambacht rondom het Oosterdel (een klein meertje in deze polder) op één ochtend 2500 meerkoeten door jagers met 12.000 schoten neergelegd (11). Het gemiddelde patroongebruik was $\frac{12.000}{2500} = 4,8$ per jager en geschoten vogel. Dit getal komt aardig overeen met het door Bellrose 1964 (6) gevonden gemiddelde van 5. In dit betrekkelijk kleine gebied werden op die ene ochtend $12.000 \times 0,035 = 420$ kg lood ofwel $12.000 \times 370 = 4,44$ miljoen loodkorrels in het milieu gedeponeerd.

Tijdens een maagonderzoek van een aantal geschoten meerkoeten (11) werden in de ongeperforeerde magen hagelkorrels gevonden tussen de in hoofdzaak plantaardige inhoud. Ook in de magen van een drietal, bij het Engure meer in Letland USSR, geschoten Meerkoeten (2,7 % van het aantal onderzochte vogels aldaar) werd bij elk één loodkorrel gevonden (10). Wanneer men landelijk gezien aanneemt dat de jager in ons land per jaar 500 schoten lost, een gemiddelde buit heeft van 10 stuks per keer en dat men 10 maal per jaar op jacht gaat, betekent dit dat men 5 schoten lost per dier. Het gemiddeld aantal jachtdagen is aannemelijk, indien men bedenkt dat de Canadese jager, actief in de provincie British Columbia, gemiddeld 13,6 dagen met jagen bezig is (28). Jaarlijks kunnen dan in ons land door jagers $40.000 \times 500 = 20$ miljoen patronen verbruikt worden. De hagel van één patroon weegt 35 gram, 18 miljoen patronen komen dus overeen met 700 ton.

Predatoren als slachtoffers van loodvergiftiging

Vogels die vergiftigd zijn door, lood of gewond zijn geraakt door loodhagel zijn een gemakkelijke prooi voor predatoren. Zodoende komen ook de laatsten op hun beurt met het metaal in aanraking. Predatoren zijn als noodzakelijke schakel in natuurlijke levensgemeenschappen juist doordat zij eindfase van een voedselpiramide zijn, in sterke mate vatbaar voor

allerlei zware metalen, die door hun prooidieren zijn opgenomen.

In Amerika, Benson et al 1974 (7), werd een Prairievalk (Falco Virgatus) die in gevangenschap gehouden werd, vergiftigd door lood, doordat het verstrekte voedsel resten van dit metaal bevatte. De prooi bestond uit koppen van wilde eenden die tijdens het jachtseizoen geschoten en door een poelier geleverd waren. Tijdens onderzoek van de spierweefsels van de prooi vond men loodresten 2,0 - 55,8 ppm en in de hersens 4,7 - 32,6 ppm. Röntgenonderzoek van 9 van de 10 prooien toonde in 7 gevallen één loodkorrel aan. Bij een andere in datzelfde land gevangen gehouden, roofvogel, een Andes condor (Vultur gryphus) die loodvergiftigde dieren had gegeten, werden voordat de vogel dood ging aan Aspergillosis duidelijke verschijnselen van loodvergiftiging geconstateerd (27). Twee gevallen van loodvergiftiging zijn in Zweden bekend geworden bij een Steenarend. Hierbij was het lood ook via de prooi het lichaam binnengedrongen. (23)

Ook bij zoogdieren werden loodresten gevonden o.a. bij de Vos in Zweden (18) en in de Camargue (20) en bij de Wasbeer in Amerika (30). In de Camargue werd door Hovette 1972 (20) geconstateerd dat loodvergiftigde eenden, nadat de gezonde vogels weggevoegen waren, het slachtoffer werden van rondvliegen de predatoren. De prooi werd daarbij onder water geduwd (Zilvermeeuw) of d.m.v. snavel en klauwen gedood (Bruine Kiekendief). Tijdens een recent onderzoek van het Rijks Instituut voor Natuurbeheer (12) aangaande het schieten op roofvogels en uilen werd en bij een Buizerd zowel in de krop als in de maag loodkorrels aangetroffen.

Conclusies

1. Loodvergiftiging kenmerkt zich door:
 - a) een opgezwollen slokdarm;
 - b) vermagering
 - c) acute diarree
 - d) gedeeltelijke verlamming van vleugels en poter
 - e) het kruipen van vogel naar een dichte vegetatie

noot

Volgens de statistiek buitenlandse handel van het Centraal Bureau voor de Statistiek bedroeg de invoer van munitie voor de jacht vanuit landen buiten de Benelux in 1975: 109 ton kogels voor jachtwapens met getrokken loop; 532 ton patronen (hagel) voor jachtwapens met gladde loop; 50 ton kogels én hagel.

De invoercijfers uit België en de vaderlandse produktie zijn ons niet bekend. (red.)

2. Loodkorrels worden in de natuur niet afgebroken; integendeel, ze hopen zich ieder jaar steeds meer op.
3. De toename van het loodprobleem is evenredig aan die van het aantal jagers.
4. Ook predatoren kunnen slachtoffer worden van tijdens de jacht afgevuurde loodkorrels.
5. Dat in Nederland - om welke reden dan ook - geen wetenschappelijk onderzoek naar loodvergiftiging bij dieren heeft plaatsgevonden en dus dat loodvergiftiging bij dieren in Nederland nimmer wetenschappelijk is aangetoond, is geen reden om aan te nemen dat het daarom ook niet voorkomt, zoals jagers ons graag doen geloven.

Literatuur

1. ASTM, 1946: Symposium on Atmospheric Exposure Test, Non ferrous Metals, New York
2. Bakkvalov, GT en AV Turkovskaya 1965: Corrosion and protection of metals, Pergamon press Londo
3. Bagley, GE en LN Locke, 1967: The occurrence of Lead in tissues of wild birds, Buil. Environ. Toxicol 2 (5): 297 - 305
4. Beer, IV en P Stanley, 1965: Lead poisoning in the Slimbridg Wild Fowl collection. Wild Fowl 16th Annual Report, 30 - 34.
5. Bellrose, FC, 1959: Lead poisoning 23 A mortality Factor in Water fowl population. Illinois Natural. Hist. Survey Buil. 27 (3) 235 - 288.
6. Bellrose, FC 1964: Spent shot and Lead poisoning. In Water Fowl To Morrow, red. IP Lindsuka, 479 485. U.S. Dept. Interior. Wachington
7. Benson, W.W B. Pharaoh en P. Miller, 1974: Lead poisoning in a bird of prey, Bu 11.Environ. Contam.Toxico 1.11(2) , 105 - 108
8. Berman, E, 1966: Biochemistry of Lead, Review of the body distribution and methods of lead determination. Clin. Pe diat. 5(5), 287 - 291.
9. Bil, J. 1971: Jachtwet. In handleiding praktische dieren-bescherming, deel II.
10. Blüms, P.N. 1973: The Coot (Fulica atra) in Latvia, 99. (in Russisch), Riga USSR.
11. Boer, P. I.R.M. Kattens en K. v.d. Vlies, 1974: De Meerkoet. 62 - 65, 81, uitg. V.W.G. Noordhollands Noorderkwart i e r.
12. Burgers J. P.Fuchs en V.C. v. d. Watering, 1976: Het schieten op roofvogels en uilen. Mededeling Rijksinstituut voor Natuurbeheer. In: Ned. Jager 8-10-'76.
13. Cantarow, A.en M.Trumper, 1944: Lead poisoning. Baltimore Md.
14. Denison, T.1950: Petroleum Engineer (6) 7.
15. Dennis, O.Q,1971: The search for a solution to Lead poisoning in Water Fowl. Canad.Wildlife Serv. Publ. 24 -26.
16. DIN 17641, 1969: Normen über Schwermetalle, 197 - 198 Beuth-Vertrieb, Berlin.
17. Elder, W.H.,1954: The effect of lead poisoning on the fertility en fecandity of domestic mallard ducks. Journ.Wildl.Mgmt.18 (3) 315 - 323.
18. Erne, K.en K.Borg, 1969: Lead poisoning in Swedisch Wildlife. In: Metals and Ecology: a symposium, 31 - 33, Stockholm.
19. Grucky, I.M., 1973: Lead in Wild Life. In: Lead in the Canadian Environment, 52 - 58 Canadian Wildlife service, Ot-tawa.
20. Hovette, C, 1972: Le saturnisme des anatidés en Camargue, Alauda XL no.1 , 1 - 17.
21. Jordan, I.S.en F.C.Bellrose, 1951: Lead poisoning in wild waterfowl, Illinois Natural Hist. Survey Buil. Biological Notes 26 1 - 27.
22. Jorek, N., 1974: Blei im Bauch. Die Welt der Vögel(l) 10 - 11.
23. Karlsson, J.J.,1976: Spridning au blyhagel: samband med Jaktom pattnng och biologiska effekter. Anser (15) 39 - 50.
24. Kimball, W.H. en Z.A.Munir, 1971: Corrosion of lead shot in a simulated water fowl gizzard. Journ.Wildl.Mgmt 35(2) 360 - 65.
25. Kirk-Othmer, 1967: Encyclopedia of Chemical Technology, second edition. Vol.12, New York.
26. Locke, L.N. en G.E.Bagley 1967: Coccidiosis and lead poisoning in Canada geese, Chesapeake Science 8(1) 68 - 69.
27. Locke, L.N. & G.E.Bagley, D.N. Frickln & L.T. Young, 1969: Lead poisoning and aspergillosis in an Andean Condor, Journ.Am. Vet.Med.Assoc.155, 1052 - 1056.
28. Pearse Bowden Economie Consultants Limited, 1972: The value of resident hunting in British Columbia, study report no,6 on the economie of wildlife and recreation.
29. Rindi, S.,G.Braca, S.Sivieri-Bug-giani en J.Romboli, 1974: Effeti della intossi cazione da piombo sulla fertilità e fecondità degli anatidi, Atti del 28e Convegno Soc. Italiana Scienza Veterinarie, Parma.
30. Sanderson, G.C. en R.M.Thomas, 1961: Incidence of lead in Liver of Illinois Raccons. Journ. Wildl.Mgmt.25, 160.
31. Shillinger, J.E. en C.C.Cottam, 19-3 7: The importance of lead poisoning in Water fowl Trans. N.Am.Wildl.Conf.(2) 398 - 403.
32. Stickel, W.H. 1969: Lead shot poisoning of american birds. In: Metals and Ecology a symposium. 24 - 30. Stockholm.
33. Stiles, B.F.1940: Lead poisoning in ducks of South-Western Iowa during the winter of 1938-1939. Proc.Iowa Scisc. 47,397 - 399.
34. Thomas, G. 1975: When the hunter has gone, Birds (6) 14 - 15. (vertaling in het Vogeljaar 1976-1)
35. Tomashov, N.D.,1966: Theory of corrosion and protection of metals, New York.
36. Ullmans, 1953: Encyklopädie der technische Chemie. Band 4. 528 - 529. Munchen.

De meerkoet als wildbraad

De meerkoet komt in geheel Europa voor tot in het zuidelijke deel van Scandinavië. In Nederland komen er vanaf augustus ook nog veel wintergasten en doortrekkers bij. Hun aantal is zeer groot en neemt nog steeds toe. Ze onder-vonden blijkbaar weinig last van botulisme. Bij een recente tel-ling werden op 400 dode eenden slechts 30 meerkoeten als slacht-offer geteld, al zegt één zo'n telling weinig.

De meerkoet is een planteneter en kan daardoor zeer ernstige schade veroorzaken in de tuinbouw (kool, andijvie, brussels lof en andere groenten, bloembollen en lelies, jonge aardappelen). Regelmatig moeten dan ook na januari afschot-vergunningen worden verleend. De schade bij een enkele tuinder kan enige tienduizenden guldens per jaar zijn.

Om schade te voorkomen of te beperken zal de jager tot afschot moeten overgaan. Het probleem was en is nog altijd, dat in vele ge-

vallen er niet aan gedacht wordt dat de meerkoet ook eetbaar zou kunnen zijn en dus maar als hondevoer wordt gebruikt. Informeerde men eens bij de poelier over de meerkoet, dan waren de antwoorden: "nog nooit naar gevraagd", "het zware verenkleed ziet er niet aantrekkelijk uit", "de naam meerkoet zegt de consument niets". Ook wordt wel gedacht dat ze traanig zijn, maar daar het plantenetters zijn, is dit niet het geval. Wel is het zo, omdat er ternauwernood op gejaagd wordt, dat er wel oude vogels tussen voorkomen die minder smakelijk zijn.

Door de handel is in het verleden geen marktonderzoek verricht. Wel wordt een toepassing in vleeswaren overwogen, zonder de naam meerkoet te gebruiken. Uiteraard moet hiervoor toestemming door het Ministerie van Volksgezondheid worden verkregen daar de meerkoet niet in het vleeswarenbesluit is vermeld. Gedacht wordt dan voor deze industriële toepassing een prijs van vijftig cent per meerkoet, waarmee de patroonkosten nog niet worden gedekt.

Dat is in eerste instantie geen ramp, mits er maar enig emplot voor kan worden gevonden. Het stuit een jager tegen de borst om iets te schieten dat onbruikbaar is - er moet dus vraag naar ontstaan of middels reclame worden opgewekt. Koeten kunnen gedreven nl. ook nog een interessante jacht opleveren. Als er voldoende wind staat en zij een beetje hoogte kunnen krijgen, vliegen zij niet veel minder dan fazanten. Dit gelukt het beste als men ze met een aantal bootjes langzaam opdrijft naar de hoge wal van een grote plas, bij voorkeur een inham. Bij het riet gekomen zullen zij dan de vlucht terug gaan wagen en over de halve-maan-vormige schutterslinie komen, die er nog moeite genoeg mee kan krijgen in de wiebelende boten (denk om de veiligheid!).

Wat het schoonmaken betreft, moet worden opgemerkt, dat het plukken van het zeer fijne verenkleed een moeizaam werk is, waarna men een zeer donkere huid te zien krijgt. De beste en snelste methode is villen (6 tot 10 per uur voor de amateur). Het heeft zin om de pezen uit de poten te trekken door het hoornachtige deel van de poten zo hoog mogelijk met de scherpe kant van een hamer te kneuzen. De poot met de pezen wordt er daarna af getrokken rond een stevige spijker in een balk.

Voor de recepten werd de welwillende medewerking verkregen van mev. H. van Tuijl.

Men kan het vlees van de borst, dat er smakelijk rood uit ziet en de poten afzonderlijk bereiden en de rest, inclusief de maag en het hart voor soep gebruiken.

Gebraden meerkoetborst vlees en poten
Wikkel het borstvlees en de poten in lardeerspek en braad ze bruin. Na toevoegen van een druivenblaadje en wat Grand Marnier sudderen tot het vlees gaar is. Zo nodig wat water toevoegen. Reken per persoon op één meerkoet.

2. Courlieu sur Canapé

Meerkoet op toast

Als tussengerecht kan meerkoet op toast worden geserveerd, maar ook met veldsla of waterkers. Men maakt een marinade van een kwart liter zure room, peper, zout en een half teentje knoflook. Hierin legt men de borststukken en laat deze er ongeveer twee en een half uur in trekken. Wentel het vlees van tijd tot tijd om. Haal het eruit en laat het uildruipen. Verwarm tweehonderd gram boter, niet te bruin laten worden. Bak hierin de borststukken gaar, maar niet te gaar. Maak de saus af met een gedeelte van de marinade en een scheutje Franse cognac naar eigen smaak. Reken voor vier personen op twee meerkoeten.

3. Courlieu aux légumes

Meerkoet op groente

Voor vier personen het borstvlees van vier meerkoeten, 250 g uien, 1 rode en 1 groene paprika, 250 g champignons, 5 middelgrote tomaten.

Borstvlees ca. 5 uur in azijn met water laten staan. Daarna afspoelen en alle vet verwijderen. De groenten worden apart gefruit. Men begint met de uien, daarna de gewassen en fijn gesneden paprika tot deze glazig worden. Dan de gesneden en gewassen champignons toevoegen.

Het borstvlees wordt afgedroogd en apart aan twee kanten gebraden in een koekepan. Dan toevoegen aan de groenten zonder het braadvet. Zout en peper naar smaak toevoegen. Ca. een half uur sudderen. Voor het opdienen tomaten toevoegen. Eventueel in combinatie met frites of macaroni.

4. Crème de courlieu au cerfeuille

Meerkoet-kervel soep

Meerkoet ontdaan van borstvlees en de poten. Van de rest inclusief de maag en het hart bouillon trekken (4 uur). Koud opzetten en niet laten koken. Een halve liter water per meerkoet. Peper (witte peperkorrels), zout en fougereblaadjes toevoegen. Bouillon zeven en toevoegen aan een witte roe (gesmolten boter met meel) tot een gebonden soep. Kervel wassen, fijn hakken en toevoegen aan de soep. Afwerken met peper naar smaak.

5. Bouillon de courlieu

Heldere meerkoet-soep

Na toevoegen van ui, foelie en peterselie wordt de bouillon op dezelfde wijze als hiervoor getrokken. Na zeven afwerken met peterselie en bieslook.

Het resultaat van de voorbereiding werd beoordeeld door zes personen, geen jagers.

De uitspraken waren unaniem "goed". Enkele uitspraken: 'net zo lekker als eind of als houtduiven soep'. wijzen erop, dat de meerkoet wel eetbaar is. Een dergelijk beperkt aantal proefpersonen zegt statistisch weinig. Maar aangenomen mag worden, dat meerdere personen het in de toekomst eens zullen proberen, al of niet met variaties in de voorbereiding.

J.F.Clausen

Uit: De Nederlandse Jager
82 jrg.no 15

WEIDELIJK

Het is precies tussen kerst en nieuwjaarsdag. De weilanden zijn bedekt met een sneeuwtapijt van een halve decimeter. Een groepje kieviten zit met de kop in de veren, koesterend in de zon.

Langs een onbegroeide akker staat een blauwe auto met kenteken 45 DP 76. Een salvo uit een dubbelloopjachtgeweer verscheurt de winterse stilte. Het koppeltje kieviten fladdert verschrikt op. Een fazant ploft op de hard bevroren aarden kluit die boven het sneeuwdek uitsteekt. Hij strompelt nog weg! De jager gaat op zoek naar zijn buit. Het kost hem moeite die te vinden. Zijn metgezel geeft aanwijzingen vanaf de weg. En dan ... daar zit-ie, weggedoken tussen een paar bonken oude zeeklei.

De jager besluit weidelijk te blijven: een fazant schiet je alleen in de vlucht. Hij roept; de fazant blijft zitten. Hij pakt een kluit en werpt die in de richting van de fazant. Nu schrikt de prachtige haan op en strompelt opnieuw weg. "Hij wil niet meer vliegen Jaap", roept de schutter zijn metgezel toe. En dus wordt er niet meer geschoten. De vogel sleept met zijn getroffen vleugel over de grond en verdwijnt tussen wat struiken achter een kleuterschool.

Vannacht zal het weer vriezen ... En morgen zullen er weer jagers zijn ...
Peter Boer, 29-12-1976, Sint Maarten.

Duiven in last

In februari 1976 maakte de gemeente Den Haag bekend dat een aktie werd voorbereid om in april (broedtijd) maar liefst 15.000 houtduiven te schieten. Dit vanwege de onvoorstelbare overlast die deze vogels de Haagse bevolking bezorgden.

Het spreekt dat n.a.v. deze plannen een stroom van protesten losbrak. De geschrokken gemeente deed op een raadscommissievergadering van 26 maart 1976 mee dat eventueel te nemen maatregelen eerst door een vanuit het Ministerie van Volksgezondheid en Milieuhygiëne ingestelde werkgroep zouden worden bestudeerd. In afwachting van de adviezen van deze werkgroep zou het schieten geen doorgang vinden. Uiteindelijk werd de werkgroep vanuit het Ministerie van Landbouw en Visserij geformeerd. Vertegenwoordigd waren behalve de Stichting Kritisch Faunabeheer: de Nederlandse Vereniginghoofden van Gemeentelijke Bepantingen; de Nederlandse Postduivenhouders Organisatie; de Geneeskundige hoofdinspectie van de Volksgezondheid; de Veterinaire hoofdinspectie van de Volksgezondheid; de Gemeentelijke Geneeskundige en Gezondheidsdienst te Amsterdam, de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels, de Diergeneeskundige Faculteit van de Universiteit van Utrecht - de Vakgroep Kleine Huisdieren -, het Centraal Diergeneeskundig Instituut - afdeling Parasitologie -, het Rijksinstituut voor Natuurbeheer en de Direktie Faunabeheer van het Ministerie van Landbouw en Visserij. De werkgroep is drie-maal bijeen geweest. De resultaten van deze bijeenkomsten zijn door drs. A.M. Peeraer van de Direktie Faunabeheer verwerkt in de nota 'Verwilde Duiven'. (Deze nota is verkrijgbaar bij het Ministerie van Landbouw, Bezuidenhoutseweg 73, Den Haag).

Het zal de lezer verbazen dat de nota 'Verwilde Duiven' heet. Niet minder groot was mijn verbazing toen op de eerste bijeenkomst van de zijde van de Direktie Faunabeheer werd medegedeeld dat de werkgroep zich uitsluitend ging bezighouden met de problematiek rond verwilde duiven en nadrukkelijk niet met houtduiven. Dit werd nog eens bevestigd door de Direktie van de Gemeentelijke Plantsoenenendienst van Den Haag die, in weerwil van de persberichten van die gemeente, ontkende dat Den Haag 15.000 houtduiven had willen schieten. Het ging om verwilde duiven.

Ook het feit dat de SKF destijds een brief ontving van de Direktie van de Haagse Dienst Schooi- en Kindertuinen die zich afvroeg wat hij dan tegen houtduivenschade moest doen als hij ze niet meer mocht laten schieten, bracht daar geen verandering in. Over houtdui-

ven mocht niet worden gesproken. Dit bracht de vertegenwoordigers van Vogelbescherming en de SKF in verlegenheid aangezien beide organisaties zich uitsluitend met wilde fauna bezighouden. Vogelbescherming bleef om te zien in hoeverre verwilde duiven een schadelijke invloed op de wilde fauna zou hebben. De SKF-vertegenwoordiger bleef na raadpleging van het bestuur omdat hem was opgevallen dat niemand in dit gezelschap het opnam voor de duif. Weliswaar waren er twee, als 'duivenliefhebber' gekwalificeerde heren maar wee de -verwilde- duif die in hun handen viel. Wonderlijk genoeg was de 'Dierenbescherming' niet in de werkgroep vertegenwoordigd.

Tijdens de besprekingen is mij het volgende duidelijk geworden;

1. dat net als bij de jacht 'harde' gegevens over de omvang van schade, overlast, het aantal door duiven geïnfecteerde mensen de effectiviteit van bestrijdingsakties, soms zelfs de veroorzaker van overlast e.d., bijna altijd ontbreken. Dit mondde uit in het soort ongedefinieerde klachten als: veel met name oude mensen worden wakker van het gekoer, enorme bevuiling, mensen kunnen allergisch zijn voor vogelmijt, duiven veroorzaken veel schade aan de landbouw, enz.
2. dat niettegenstaande dit gebrek aan gegevens alle aanwezigen m.u.v. de SKF overtuigd waren van de noodzaak tot reguleren dan wel het beperken van de duivenstand. Dit ondanks het feit dat niemand kon aantonen dat de voorgestelde maatregelen zoals vangen, steriliseren en schieten effectief zijn en nog minder of de bij de bestrijdingsakties te maken kosten wel opwegen tegen de schade. (Alleen het vangen van 2,5 tot 4,5 duizend duiven in Amsterdam kost per jaar al ca. f 150.000.)
3. dat alle akties, wil men tenminste enig succes hebben, jaarlijks herhaald dienen te worden omdat de verwilde duivenpopulaties ieder jaar aangevuld worden met tijdens wedstrijdvluchten 'verdwaalde' vogels. Er zijn in Nederland ongeveer 55.000 -georganiseerde- postduivenhouders die gezamenlijk minstens 3 à 4 miljoen duiven hebben. Dit aantal stijgt nog steeds. Het aantal uitgegeven voetringen bedroeg in
1965: 1.395.863
1970: 1.640.000
1975: 1.900.810.

Het is niet denkbeeldig dat jaarlijks ca. 5 % aan de verwilde populaties wordt toegevoegd. Dat zijn er dan zo'n 200.000 stuks. Voorts zijn er dan nog tilduivenhouders. (Alleen in Den Haag al 8000 die

ruim 200.000 duiven hebben).

4. dat de duivenpopulaties langs natuurlijke weg o.a. gereguleerd worden door parasieten, *Coccidiose*, *Trichomoniasis*, *Cryptococcus*, *Salmonellose* en *Ornithose*.
5. dat in Nederland eenmaal een verwilde duiven onderzoek is gedaan en wel door Dr. Doude van Troostwijk van het Rijksinstituut voor Natuurbeheer. Hieronder geven wij de samenvatting en conclusies weer van een door hem op 18 mei 1967 gepubliceerd tussentijds verslag:
"Benadering van de door posten verwilde duiven toegebrachte schade is in dit stadium van het onderzoek nog niet mogelijk, en in hoeverre bestrijding van deze vogels gewenst en/of verantwoord is, kan dan ook nog niet worden beoordeeld.
Indien echter t.z.t. zou worden overgegaan tot inperking van de verwilde duif, kan rekening worden gehouden met de volgende factoren, die een rol spelen bij het voorkomen van deze soort.

- a) De verwilde postduif kan worden opgevat als een vrij levende vogel, die aparte populaties vormt.
- b) Lokaal kunnen deze populaties door voortdurend wegvangen in aantallen teruglopen.
- c) De mate, waarin aanwas door verwildering optreedt zal bepaald worden door de intensiteit, waarin de duiven-sport wordt uitgeoefend.
- d) Het systematisch wegvangen van duiven zal veel tijd voor administratiekosten, zulks met het oog op het retourneren van geringde duiven aan de eigenaar. Een en ander ondanks het feit dat slechts een klein deel der duivenhouders (ca.28%) de weggevlogen duif terug wil hebben.
- e) De invloed van postduiven uit het buitenland kan plaatselijk vrij groot zijn.
- f) Postduiven verwilderen met een vrijwel 'ideale' leeftijdsopbouw, hetgeen bestrijding van de bestaande populaties niet in de hand werkt.
- g) De totale populatie van verwilde duiven (waarvan de grootte onbekend is) ondergaat jaarlijks een aanwas tengevolge van verwildering van 15.000 exemplaren.

Gezegd kan worden, dat hoewel lokale akties succes zullen kunnen hebben, men de verwilde duiven nooit zal kwijt raken. Het ware mijns inziens gewenst, indien dit ook door de duivenhouders zou worden beseft. Voor het doen van voorstellen om de stand van verwilde

OP WEG NAAR ALTERNATIEVEN

- duiven in te perken is het onderzoek nog te kort aan de gang.
6. dat de term duivenliefhebber voor postduivenhouders misplaatst is. Hadden de meeste aanwezigen grote reserves waar het ging om de wijze van bestrijding, niet zo de vertegenwoordigers van de **postduivenhoudersorganisaties**, iedere methode was hun welkom als de verwilderde duiven maar verdwenen. Een algemeen gehoorde klacht was ook dat de postduivenhouders hun 'verdwaalde' duiven niet terug wensten te hebben (zie tabel). "Maak maar af", is het veel gehoorde commentaar.
- Het aantal duiven dat werd opgevangen ondanks de invoer van het ringboekje, waardoor gemakkelijk rechtstreeks een en ander met de eigenaar kan worden geregeld, was:

	1973/74	1974/75	1975/76
Nederland	59.884	72.214	81.830
België	5.400	5.325	5.989
Duitsland	6.899	6.550	6.802
Frankrijk	1.369	1.527	1.101
Engeland	696	776	836
	74.248	86.392	96.558

Er werden van deze aantallen naar België gerepatrieerd 461, Duitsland 192 en Engeland 41 duiven. Het aantal niet ter repatriëring opgezonden duiven bedroeg 35% van het totaal. (Jaarverslag 1975/76 N.P.O.)

Aangezien mij uit de discussies bleek dat tal van zaken, altijd beschouwd als vaststaand, meer dan onzeker zijn, heeft de SKF zich niet met de aanbevelingen van het rapport kunnen verenigen. De SKF vindt het niet verantwoord gemeenten en boeren tot handelen te bewegen en methoden aan te bevelen waarvan de zin niet vaststaat. Evenmin wil de SKF gemeenten en boeren op kosten jagen als niet vaststaat dat die opwegen tegen de baten. Tevens heeft de SKF er grote moeite mee dat bij voortduring de Postduif als hoofdschuldige wordt aangemerkt, terwijl de postduivenhouders, vermoedelijk om politieke redenen, ongemoeid worden gelaten. Daarom pleit de SKF voor het hantieren van het principe 'de vervuiler betaalt' en staat zij het instellen van een Duivenfonds (analoog aan het Jachtfonds) voor. Indien de ca. 55.000 postduivenhouders jaarlijks bijv. f 100,- bijdragen dan kunnen kosten die het gevolg zijn van duivenoverlast, bestreden worden.

Norman van Swelm

De Stichting Kritisch Faunabeheer wijst bij herhaling op misstanden bij het beheer van onze fauna. In de meeste gevallen blijkt onvoldoende kennis van de ecologie, de voornaamste oorzaak te zijn voor het gesignaleerde wanbeheer. Met kritiek alleen is dit niet te verhelpen; de Stichting zal ook alternatieven moeten formuleren. Hieraan gaan we werken.

Enige tijd geleden werd door het bestuur een Beheerscommissie ingesteld. De opdracht van deze commissie kan omschreven worden als "het formuleren en propagieren van maatregelen die leiden tot een moreel en wetenschappelijk verantwoord faunabeheer". Het zal duidelijk zijn dat deze opdracht verre van eenvoudig is. Voor je beheersmaatregelen formuleert moet je eerst weten welke plaats een diersoort in het ecosysteem inneemt. Een uitgebreide studie van de ecologie van de soort is dan ook onontbeerlijk. Dit is een enorm werk, waarbij de commissie veel hulp nodig zal hebben.

Het ligt in de bedoeling dat de Beheerscommissie als een overkoepelend en coördinerend orgaan gaat functioneren. Voor de problemen van bepaalde soorten of groepen soorten zullen aparte werkgroepen worden ingesteld.

Iedere werkgroep krijgt drie belangrijke taken:

- Literatuuronderzoek. Voor iedere soort wordt een overzicht gemaakt van de ecologische gegevens uit de literatuur. Aan de hand hiervan kan worden vastgesteld op welke punten verder onderzoek nodig is.
- Eigen onderzoek. De leden van een werkgroep kunnen zelf onderzoek verrichten om gegevens uit

de literatuur aan te vullen.

- Verslaggeving. Iedere werkgroep legt haar bevindingen neer in een verslag. Dit kan al of niet samengevat worden gepubliceerd in Argus of als "Ecologisch Rapport" van S.K.F.

De Beheerscommissie zal zich meer met technische zaken bezighouden. Ze kan bijvoorbeeld namens een werkgroep personen en instanties met voorstellen of verzoeken benaderen. Verder kan ze werkbijeenkomsten en symposia organiseren. In principe wordt de bijdrage van de Beheerscommissie bepaald door de wensen en de noden van de werkgroepen.

Voor welke diersoorten werkgroepen worden opgericht hangt af van de belangstelling van onze actieve donateurs. Natuurlijk heeft de commissie wel een aantal wensen. Ze zou graag meer ecologische informatie hebben over Kieviten, ganzen, kraai, roek, ekster, Vlaamse gaai, kauw, bunzing, hermelijn, wezel, vos, edelhert, ree en wild zwijn.

Maar in feite is informatie over elke andere inheemse diersoort even nodig.

De Beheerscommissie rekent op Uw daadwerkelijke steun.

Ed J. Gubbels

Degenen die zich als lid van een werkgroep willen opgeven, kunnen naar onderstaand adres schrijven. Graag met duidelijke vermelding van de diersoort(en) waar Uw belangstelling naar uit gaat. Wij zullen dan zo spoedig mogelijk contact met U opnemen.

Beheerscommissie S.K.F.
p/a H. van Everdinck,
Hogezijde 7,
Den Haag.

HALF MILJOEN POSTDUIVEN ZOEK GERAAKT

Volgens een globale raming zijn de postduivenhouders de afgelopen maanden ruim een half miljoen duiven op wedvluchten kwijtgeraakt. Het verlies aan duiven is nog nooit zo groot geweest. De vele tienduizenden, vooral jonge duiven, raakten de weg kwijt door de slechte weersomstandigheden. De voorspellingen van De Bilt bleken veelal veel gunstiger dan de barre werkelijkheid.

Vertegenwoordigers van de Dierenbescherming verwijten de NPO, de Nederlandse Postduivenhouders Organisatie, dat er te grote risico's zijn genomen bij het lossen van de duiven. De NPO wijst dit verwijt van de hand. Al eerder leidde de klacht van de Dierenbescherming tot de aanstelling van een deskundige door het NPO, de heer R. Hollander in Zwolle. Deze analyseert elke zaterdag en zondag nauwkeurig de meteorologische gegevens van de vluchtlijnen voor de duiventransporten in het buitenland. Maar die analyse biedt

kennelijk te weinig waarborgen. De verliezen aan duiven zijn dermate groot dat tienduizenden postduivenliefhebbers de komende weken niet meer aan de grote klassiekers zoals de Derby Orleans, kunnen deelnemen. Ze willen de duiven die ze nog hebben sparen voor de kweek voor het komende seizoen. Het zijn vooral buien en onverwachte onweersstoringen geweest die het voorspelde weerbeeld op de vluchtlijnen hebben verstoord. De bestuurders van de NPO in Eindhoven hebben nu het plan de hulp in te roepen van de regionale militaire vliegvelden.

Uit: Volkskrant 26-8-1977

OPGELET

"Ik vind het juist, dat men voor het begin van de jacht de hazen en fazanten waarschuwt met hoornsignalen". Aldus de niet-jager en ex-bonds-president van West-Duitsland Heinemann.

In Duitsland: Jacht en natuurbescherming in hetzelfde schuitje?

door Wolfgang Erz

Vaak krijgt men te horen, en onlangs kon men het in een regionaal jachttijdschrift lezen, dat conflicten tussen jacht en natuurbescherming er eigenlijk niet zouden moeten zijn. Beiden zitten immers in hetzelfde schip. Natuurlijk klinkt dat, zoals zoveel openbaringen van jagerszijde, erg goed gemeend en heel vredelievend. Men doet er echter verstandig aan dergelijke uitspraken niet te beoordelen op de aangename klank die ze hebben. Hoe ziet de werkelijkheid eruit?

De natuurbescherming is een onmisbare controleinstantie voor alle maatschappelijke en economische activiteiten van de mens in zijn natuurlijke milieu. Sedert haar bestaan heeft de natuurbescherming er naar gestreefd de handelingen van de mens, voorzover die betrekking hebben op het natuurlijk milieu, te onderwerpen aan een milieutolerantieonderzoek. Dat betekent dat de natuurbescherming de jacht, (maar ook de dierenhandel, de dierenverzorging, het grondgebruik enz. enz.) kritisch onder de loep nam en telkens een nog betere houding jegens de natuur eiste.

Als heden ten dage van de kant van de jagersverenigingen dan ook de vraag wordt gesteld of jagers de laatste honderd jaar ook maar één diersoort in de Bondsrepubliek hebben uitgeroeid dan kan men dat rustig ontkennen. Men moet echter niet nalaten erop te wijzen dat dat komt omdat er natuurbeschermers waren en zijn.

Meer nog dan de natuurbeschermingsbladen wijst de jagerspers erop, dat elke verkorting van de jacht-tijd slechts na de zwaarste gevechten met de jachtclubs tot stand kwam.)[^]

Zonder deze steeds weer oploaiende, veel inspanning vergende, strijd van de natuurbeschermers zouden er heden ten dage in Duitsland nog Kramsvogels, Sperwers en bruine Kiekendieven bejaagd mogen worden en zou de blauwe Reiger zeer zeker uitgestorven zijn om slechts enkele voorbeelden te noemen.

Men neme de jagersbladen maar ter hand en leze: bij elke vernieuwing van jachtwetten en bij iedere vaststelling van de jachttijden of het nu 1961, 1967 of 1976 was, steeds waren er weer dezelfde discussies, die van de kant van de jagers altijd m.b.v. dezelfde argumenten gevoerd werden. De desbetreffende soorten werden helemaal niet bedreigd; de aantallen namen zelfs hier en daar toe (gedeeltelijk juist doordat niet gejaagd werd). Als we het beeld van de jacht en de natuurbescherming uit de titel verder onderzoeken dan blijkt dat de natuurbescherming - in een rechte koers - vóóruit probeert te stevenen, terwijl de jagers achteruit varen en naar het uitgangspunt terug sturen. Deze koers-

verschillen worden snel vergeten, tot de volgende wetsherziening. Heden ten dage beweren ook de vertegenwoordigers van jagerszijde dat zij er nooit voor zijn geweest dat het hele jaar op meerkoeten, kiekendieven, sperwers, haviken, blauwe reigers en futen mocht worden geschoten. Aan de andere kant zal de natuurbeschermers van 1977 zich nauwelijks voor kunnen stellen dat 16 jaar geleden nog keihard gevochten moest worden voor een schoontijd voor sperwers en bruine kiekendieven, die thans in veel delen van hun verspreidingsgebied in de Bondsrepubliek zijn uitgeroeid of met uitsterven worden bedreigd. Waarin geëngageerde natuurbeschermers en functionarissen van jagersverenigingen in deze discussies van elkaar verschilden, is dat ecologen en natuurbeschermers op grond van kennis over de ontwikkeling van dierpopulaties vaak al van te voren in de gaten hebben, welke gevaren er voor een bepaalde diersoort dreigen, zij trachten (net als in de moderne medische wetenschap gebruikelijk is) preventief op te treden en zodoende het gevaar te bezweren. Jagers, daarentegen, zijn eerst tot concessies bereid als het naderende uitsterven van een soort zo zeer in het oog loopt, dat men niet anders kan. Als het zover is wordt het een kostbare zaak waarbij het resultaat niet bij voorbaat vaststaat, terwijl door het nemen van preventieve maatregelen, b.v. door een tijdig jachtverbod als het ware kosteloos en zonder veel moeite veel ellende voorkomen wordt.

Onlangs nog werd in een persbericht van jagerszijde de onuitputtelijkheid van de natuur bejubeld. Er werd op gewezen dat jagen niet verschilde van b.v. paddestoelenplukken, waarvoor immers ook geen

beperkingen gelden. Het was de jager kennelijk ontgaan dat er nu reeds plukverboden voor paddestoelen gelden in Oostenrijk, Zwitserland en Nederland en dat eenzelfde besluit wordt overwogen voor de Bondsrepubliek. En niets scheen onuitputtelijker te zijn dan de rijkdom van de reeën. Wie nam destijds de waarschuwingen van de biologen ernstig, die tijdig genoeg vangrestricties voor haring en platvissen hebben aanbevolen? Thans betaalt men een veelvoud aan kosten om enigszins de vangresultaten van voorheen te benaderen. De vissersvlooten worden gesaneerd en men spreekt al van een verbod voor haring voor de tijd van een jaar of meer.

Ook hier bestaat onenigheid tussen twee partijen die ogenschijnlijk in dezelfde situatie verkeren. Ook hier dezelfde conflicten als tussen natuurbeschermers en jagers rond de inperking van de jacht. De belangrijkste eisen van de natuurbescherming bij de behandeling van het besluit rond de opening en sluiting van de jacht in Duitsland waren: het stopzetten van de jacht op zeehonden, ganzen en een groot aantal eendesoorten met daarnaast een jachtijdverkorting voor de houtsnip (de eisen van de natuurbescherming gingen oorspronkelijk nog verder, maar deze punten waren in het jachttijdenontwerp van het Ministerie van Landbouw nog als enigszins haalbaar overgebleven).

[^](Vergelijk in Nederland de strijd rond de sluiting van de jacht op de kleine rietgans: de jagers schreeuwden moord en brand toen het in november 1976 dan eindelijk zover was. (red.)

Op grond van de initiatieven van de regering van onze noordelijkste deelstaat in de Bondsraad en steunend op een standpunt waarvan de schrijver de waarde zelf al behoorlijk had teruggenomen én op grond van krachtige akties van de Duitse jagersverenigingen die gedeeltelijk door de meerderheid van de deelstaten ondersteund werden, kwam een compromis tot stand dat voor de natuurbescherming waardeloos was. De natuurbeschermers moeten van de jagers leren hun eisen niet te bescheiden en te zwak te stellen. Ze doen er goed aan om, zoals de jagers, te overvragen, zodat tenminste een behoorlijke middelmaat bereikt wordt. Wie zogenaamd met de natuurbescherming in één boot zit en jachttijden voor zeehond, havik, grauwe gans, brandgans, enz. op bondsniveau, alsmede de jacht op houtsnip, korhoen en gedurende hun voortplantingstijd wil continueren, kan alleen als piraat maar niet als varensgezel beschouwd worden.

Wat natuurbescherming en jacht gemeen hebben, is een algemeen, principieel en abstract doel: de bescherming van in het wild levende dieren en hun levensvoorwaarden. De reden dat deze gemeenschappelijke boot steeds een andere koers en bestemming heeft is dat de criteria en het instrumentarium voor die bescherming sterk uiteen lopen. De jachtverenigingen zien eenzijdig de door hen benutte of bejaagde diersoorten als een zelfstandig onderdeel uit de totaliteit van de natuur. Dit streven op smalle basis wordt boven al het andere verheven. Een bescherming door af te zien van louter op traditionele i.p.v. oecologische inzichten gebaseerde maatregelen wordt pas dan aanvaard, en dan zelfs nog tegenspartelend, als een diersoort in het hele land direct met uitsterven wordt bedreigd. Indien dat zo blijft, zal de strijd tussen natuurbeschermers en jagers onverminderd voortgaan.

Oorspronkelijke titel: Jagd und Naturschutz in einem Boot?

Bron: Die Welt der Tiere 4(4):93 (1977) vertaling W.Kiestra.

Vossen

Eergisteren sprak ik, naar reeën kijkend, de bosarbeiderszoon die iets zei over myx (in april (!) doch het klopt helaas wel) en vossen. Gisteren trof ik op een kleiduivenwedstrijd Joop en vanmorgen waren we bij het licht worden in het veld. Eerst vijf reeën, alle bokken, daarna nog vier.

Vier. Bij het hek parkeren we de auto en gaat het geweer voor alle zekerheid mee, want je weet maar nooit.' Na een paar boslanen vol konijnen, wat fazanten en een enkel haas, komen we bij de boswei. Hier moet een opgeschoond gat zitten dat we door de bult zand snel vinden. Behoudens een half vosseprentje is er evenwel niets dat op bewoning duidt.

Op het voorste heideveld weet ik nog een gat. Voor de ingang en de uitgang van de enkele doorlopen zand, kadavers en eendeveren. Een leek kan daaraan alleen al zien dat Malpertus hier thuis is. Na rijp beraad blijft Joop met mijn geweer achter en zal ik een paar experts bellen. Allereerst mijn jachtheer uit bed gebeld, deze belooft zo snel mogelijk zijn patiënten af te werken en daarna te komen. Na enige verdere vergeefse telefoontjes heb ik eindelijk O. te pakken, die belooft met een half uur aanwezig te zullen zijn. Inderdaad komt hij met twee man en twee door de wolgeverfde teckels. Eén van de teckels wordt al snel door de "teckelbaas" in één der gaten gelost waarop de mannen, met het oor op de grond, liggen te luisteren. Na wat geflab komt de hond weer boven - volgens de experts te snel. De andere er in, die wat blaft en door andere gangen loopt, doch verder niets. Vragende gezichten en twijfels; maar het kan gewoon niet mis zijn. Intussen komt een in de omgeving aan het werk zijnde boer er bij, waarop O. met glinsterende ogen zegt: "Daar komt alvast een heel beste spitter."

O. wil nu het andere gat ook wel even zien en ik breng hem er heen. Dat lijkt hem veel beter en Joop wordt gefloten, die na enige moeilijkheden met een der karaktervolle baasjes aankomt. Nauwelijks is Sonja als een snoek in het gat verdwenen of luid kloppen en blaffen toont bewoning aan. O. fluistert me toe goed op te letten want hij kan nu elk moment springen. Even later is Sonja er echter weer om toch weer snel onder te lopen. Na enig lawaai is het evenwel plotseling stil. Bleke gezichten doen niet veel goeds verwachten; een jaar geleden was zo ook een hond verloren. Als razenden begint men te graven. Ineens is Sonja er weer, bloedend aan een poot. Snel wordt ze aan de riem gedaan en met één duik begint nu Robbie te mijnwerken. Nu begint het pas goed. O. fluistert me toe dat als de vos niet

mocht springen, de hond - bij diens verschijnen - zal worden afgenomen en men - op mij na - in stilte zal verdwijnen. De vos zal dan gewoonlijk in een 20 minuten dit lawaaiige, onrustige oord verlaten.

Dit nog niet meegemaakt hebbend, let ik vol spanning op de 2 gaten, onderop een vijfje, bovenop een "heel beste" vier. Als ik, na even naar de ingang te hebben gekeken, weer naar de uitgang kijk, zie ik daarin een vossekop, die over (naar later bleek) haar schouder naar de kleine lawaai-maker kijkt. Meteen ook springt ze om luttele meters verder als een konijn op het schot over de bol te gaan. Iedereen in juichstemming. O. zegt: "Er kan er best nog één in zitten" waarop ik antwoord: "Welja, maak er helemaal een gekkenboel van."

Gelukkig had ik nageladen en ineens loopt er nog een vos op de Buntvlakte. Door hem snel goed aan te kijken (goed passend geweer), valt ook deze op het schot. Vlak er op zit de kleine felle Robbie hem ook al in zijn nek. Grote vreugde. De experts staan ook verbaasd, dat in april de rekel bij de zogende moeder in een apart hol zit, hebben zij ook nog nimmer meegemaakt (misschien andere lezers?). Na vele foto's is dan plotseling dokter er ook in het nette pak met schop op de nek. Jammer genoeg net te laat om het gebeurde te hebben kunnen meemaken.

Omdat in goed Drents "men het 's middags niet wachten kan" wordt besloten 's avonds de jongen - die toch wel in de grote bouw moeten zitten - uit te graven. Voor het afgesproken tijdstip zijn er al gauw twee auto's met spitters en - gezien de grootte van de bouw - zeer snel zijn de zes jonge vosjes, mede ook dank zij de teckeltjes, uit hun lijden verlost (overigens maar een naar doch noodzakelijk gedoe).

Uit de gaten kwamen onvoorstelbare hoeveelheden wild. Zelfs dokter, die er toch al meer dan 40 jaar weidwerk op heeft zitten, had zoiets nog nooit gezien (het "record-spitten" en de hoeveelheid wild).

Tenslotte nog gezellig nagepraat. Onvoorstelbaar wat deze mannen al met vossen hadden meegemaakt.

Driekoning

Vosdolheid.

Tijdens de behandeling van het voorstel tot wijziging van de Jachtwet in de Eerste Kamer werden door de leden van de fractie van D'66 de volgende vragen gesteld:

1. Kan de Minister nader uiteenzetten welke de beweegredenen zijn om een premie te heffen op het bemachtigen van vossen?
2. Hoeveel maal is in 1976 een premie uitgekeerd op het bemachtigen van vossen en is een schatting te maken van het aantal buitgemaakte niet geregistreerde vossen die worden verkocht aan preparateurs?
3. Wordt door premieverstrekking op vossen het natuurlijk regulatiemechanisme niet extra verstoord, aangezien vossen een regulerende functie vervullen ten opzichte van kadavers (botulisme), bisamratten en andere schadelijke knaagdieren?
4. Is de kans om aan hondsdoelheid te overlijden in Nederland gelijk aan de kans van 1:35.000.000 die voor de Bondsrepubliek en de DDR geldt (zie "Das Tier"-mei 1977 waarin wordt aangetoond dat in 23 jaar 46 sterfgevallen als gevolg van hondsdoelheid voorkomen op een bevolking van ± 70 Mln.)?
5. Geldt ook voor ons land, dat ongeveer 17% der sterfgevallen als gevolg van hondsdoelheid door vossen wordt veroorzaakt (zie "Das Tier"-mei 1977)?
6. Is het vossenprobleem - met de daarbij behorende premieheffing niet sterk overtrokken en zo ja, is de Minister bereid om de premieheffing op het bemachtigen van vossen af te schaffen?

Antwoord van de Minister van Landbouw:

1. In het begin van 1954 werden in West-Duitsland op ongeveer 20 km van onze oostgrens enige gevallen van hondsdoelheid geconstateerd. Deze waarnemingen maakten het noodzakelijk dat er in ons land maatregelen werden genomen om de infiltratie van de hondsdoelheid te voorkomen. Als uitgangspunt voor de te treffen maatregelen diende de stelling dat de hondsdoelheid voornamelijk

wordt verspreid door in het wild levende dieren en wel in hoofdzaak vossen. Overeenkomstig dit gezichtspunt werd, met ingang van 1 april 1954, een premieregeling voor het doden van vossen ingesteld. Tot op heden blijkt de stelling dat de hondsdoelheid voornamelijk wordt verspreid door vossen juist te zijn.

In 1976 werden 1462 dieren voor onderzoek aangemeld, waaronder 1101 vossen, 22 dassen, 159 honden en 104 katten. Positief waren 30 gevallen, te weten 20 vossen, 7 dassen, 2 steenmarters en 1 schaap. 2. In 1976 werd voor 2362 gedode vossen een premie uitgekeerd. Een schatting van het aantal buitgemaakte niet geregistreerde vossen dat aan preparateurs wordt verkocht kan niet met enige betrouwbaarheid worden gegeven. Voor het uitoefenen van het beroep van preparateur voor wild is geen erkenning vereist, 3. Dat door de premieverstrekking op vossen het natuurlijke regulatiemechanisme te zeer verstoord wordt, lijkt niet waarschijnlijk, zoals blijkt uit de voorlopige resultaten van een door het Rijks Instituut voor Natuurbeheer gehouden onderzoek naar de dreiging van de hondsdoelheid onder het wild in ons land en de bestrijding daarvan, 4. en 5. Aangezien in ons land onder de bevolking de laatste jaren geen ziektegevallen met dodelijke afloop zijn voorgekomen, is de kans om in ons land aan hondsdoelheid te overlijden statistisch niet te bepalen.

6. Uit de voorlopige resultaten van de onderzoeken van het Rijks Instituut voor Natuurbeheer waarvoor een beter beeld op deze problematiek is verkregen, blijkt dat noch een geweldige dichte stand, noch een vos-vrije zone is aan te bevelen om een afweer te vormen tegen het doordringen van de rabiës. Het tot dusver gevoerde beleid, dat enerzijds gericht was op het handhaven van een matige vossenstand en anderzijds op het terugdringen van rabiës, wordt juist geacht. Vooralsnog is er geen aanleiding het bestaande systeem te wijzigen.

ROOFVOGELS

Neem de roofvogels: buizerds, haviken. Een jaar of tien geleden waren die er bijna niet meer, terwijl er nu weer een heleboel zijn, wat ook weer zijn nadelen heeft. Op Het Loo hebben we bijvoorbeeld een soort rustgebied voor roofvogels, met het gevolg dat de koroenderstand daar wordt gedecimeerd. Maar we grijpen niet in, we laten de roofvogels voor gaan.

Bernhard in de Margriet 14-10-1977.

BUFFELS

"...tot vijftien jaar geleden schoot ik domweg op alles wat bejaagd mocht worden. Behalve op reeën, daar ben ik al na de oorlog mee opgehouden, ik had er geen zin meer in. Later ben ik ook uit mezelf opgehouden met de olifantenjacht, en toen ik merkte dat er steeds minder wild kwam, heb ik de zaak omgedraaid in filmen en fotograferen. Aanvankelijk slecht, maar nu geloof ik toch wel enkele redelijke films te hebben gemaakt. Het enige dat ik nog schiet als ik op safari ben, is een enkele buffel, die we gebruiken als voedsel. Buffels worden niet bedreigd ... tenzij er buffelpest uitbreekt, zoals in 1902. Dat weet ik, omdat mijn vader toen in Afrika was, en die heeft dat verteld."

Bernhard in de Margriet 14-10-1977

BEPAAALDE KRINGEN

Bernhard over een jachtpartij waarbij meer dan duizend stuks wild werden neergeschoten: "Ik ben eraan gewend dat bepaalde kringen mij hierop aanvallen in mijn functie van voorzitter van World Wildlife Fund."

Times, 11-3-1970 en de Telegraaf, 14-7-1970.

RIJKS WASBEER-INSTITUUT

In de Nederlandse Jager, no 17 van dit jaar lezen wij de volgende wat merkwaardige oproep:

Aan hen, die in Nederland op enigelei wijze geconfronteerd zijn geweest met de WASBEER. In verband met de zeer sterke uitbreiding van de wasbeer in Duitsland, wordt er momenteel een onderzoek aan deze soort verricht met het oog op zijn mogelijke intrede in Nederland. Intrede van deze soort zal ongetwijfeld problemen gaan geven en zeker niet in de laatste plaats voor de jagers. Iedere waarneming met zo uitgebreid mogelijke gegevens, zoals plaats, datum, geslacht, conditie van het dier, enz. wordt daarom graag tegemoet gezien. Martin van Eeden, Rijksinst. voor Natuurbeheer, Kemperbergerweg 11, Arnhem.

IN MEMORIAM

Op 2 september j.l. overleed op 43-jarige leeftijd onze donateur, de heer A.S. Feringa. De heer Feringa verzorgde voor onze Stichting de kranteknipsels en

WALVISPRODUKTEN

Nieuw-Zeeland heeft de invoer van produkten gemaakt van walvissen verboden. Nieuw-Zeeland is daarmee het tweede land na de Verenigde Staten dat zo'n verbod uitvaardigt. Het Verenigd Koninkrijk, Frankrijk en Australië kennen een gedeeltelijk invoerverbod.

stelde periodiek een knipselkrant samen. Hij is tevens actief betrokken geweest bij de Milieubeschermingsraad te Heerhugowaard, het IVN afd. Hoorn en was lid van vele natuurbeschermingsorganisaties. Wij zijn hem veel dank verschuldigd voor het vele werk, dat hij voor de natuurbescherming en in het bijzonder voor onze Stichting heeft gedaan. Wij zullen hem met eerbied blijven gedenken.

HET 21.000ste LID

Van de 40.000 Nederlandse jagers zijn er nu 21.000 aangesloten bij de Koninklijke Nederlandse Jagersvereniging, Het 21.000ste lid kreeg het boek "Wilke ganzen in Nederland" uitgereikt. Wat hem tot nog toe het meest getroffen had?

"Enige jaren terug zaten we op ganzen. Er lag sneeuw en het vroor zeker een graad of tien-vijftien. Fokke had ook enkele andere jagers uitgenodigd, We werkten met een stal (tamme lokganzen, red.). Opeens was de lucht zwart van de ganzen, die overal rondom ons invielen. Hoeveel we hadden kunnen schieten, weet ik niet, maar er viel geen schot. Het was zo mooi, zo indrukwekkend, dat er alleen een fototoestel gebruikt werd." (citaat uit de Ned. Jager 82:517) Wij dachten dat dat zo maar moest blijven.

STELLINGEN

Stellingen van Dr. J. Veen, die op 25 maart 1977 aan de Rijksuniversiteit te Groningen promoveerde in de Wiskunde en Natuurwetenschappen.

Het proefschrift getiteld "The Sandwich Tern" gaat over de grote Stern op het eiland Griend.

1. Het rapen van kokmeeuweieren als maatregel om grote sterns tegen predatie door deze soort te beschermen heeft een effect dat tegengesteld is aan het beoogde doel.
2. Het van jagerszijde veelvuldig gehanteerde argument dat de jacht in Nederland noodzakelijk is voor het in stand houden van het jachtwild is in zijn algemeenheid onjuist.

JAGEN IN

TJECHOSLOWAKIJE

Er zijn in Tjechoslowakije 160.000 jagers die een jachtveld van gemiddeld 60 ha hebben. Zij plantten vorig jaar ca. 5 miljoen bomen terwijl niet op elanden, gemsen, trappen, beren en alpenmarmotten

werd gejaagd. De jaarlijkse export van levend wild (o.a. naar Nederland) bedroeg ongeveer 40.000 hazen, 50.000 fazanten, 6.000 patrijzen en een klein aantal hoefdieren. In totaal werden er 1.500.000 haren, 1.400.000 fazanten, 300.000 reeën, 44.000 edelherten, 20.000 wilde zwijnen en 12.500 moeflons geschoten.

NIEUWS UIT DE VOGELBESCHERMINGS- WERELD

Bernhard mag blijven

Tijdens de Algemene Ledenvergadering van de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels op 1 oktober j.l. kwam opnieuw een voorstel on Prins Bernhard het beschermheerschap van die vereniging te ontnemen. Ook op de vergadering van 7 mei j.l. werd zo'n voorstel gedaan, dat, bij navraag, op drie argumenten bleek te berusten, t.w.:

- 1) Volgens Van Dale is een beschermheer iemand onder wiens hoede de belangen van een vereniging gesteld worden. De voorstellers vonden de leden mans genoeg om hun eigen boontjes te doppen.
- 2) Aangezien Bernhard een hartstochtelijk jager is, zelfs op vetgemeste fazanten, achtte men de combinatie beschermheer van de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels onmogelijk en in strijd met alle logica.
- 3) De Lockheed affaire.

De slimme voorzitter van de vergadering (van 7 oktober) maakte dankbaar gebruik van de aanwezigheid van de bij honderden toegestroomde jagers en vroeg de vergadering of het voorstel in stemming gebracht moest worden. Dat hoefde niet zeiden de jagende vogelbeschermers. Bernhard mag dus blijven voorlopig.

PROPAGANDAFONDS

De Stichting Kritisch Faunabeheer wil nog meer dan nu al het geval is haar idealen uitdragen. Omdat daar geld, veel geld voor nodig is, hebben wij een propagandafonds in het leven geroepen. Alle bijdragen zijn welkom.

Stort Uw bijdrage op postgiro 13093 t.n.v. Propagandafonds Stichting Kritisch Faunabeheer te 's-Gravenhage.

KNIPSELKRANT

In het vervolg zal de knipselkrant worden samengesteld door Drs. H. Romers, Raadhuislaan 4, Maarn (tel. 03432-1372). Stuur Uw knipsels dus in het vervolg naar hem. Donateurs die geïnteresseerd zijn in de knipselkrant kunnen zich voor f 25,- per jaar abonneren (niet-donateurs f 45,-) via de penningmeester Stichting Kritisch Faunabeheer, postgiro 3522188 te 's-Gravenhage.

VERKOOP

De Meerkoet uitgave VWG Noord-hollandse Noorderkwartier f 14,95, verzendkosten f 1,20. Boekje Kievitensymposium f 0,50, verzendkosten f 1,10. Argus 1976 (4 nummers) per stuk f 1,25 (excl. verzendkosten). Argus 1977 f 2,50 per stuk. De Alternatieve Jachtwet f 2,50 per stuk, verzendkosten f 1,70.

STICKERS

groot (4 verschillende teksten) f 1,50 per vier stuks (0,40 per stuk), verzendkosten f 0,45. klein (8 stuks) f 1,- per set, verzendkosten f 0,45. Rijksdaalderstickers f 0,25 per stuk.

GEVRAAGD

Correspondenten o.a. Frans, Duits e.a. voor berichtgeving uit den vreemde en het onderhouden van contacten met buitenlandse organisaties en personen. Aanmelden S.K.F., postbus 76 te 's-Graveland.

STUUR EEN

S.K.F. GROET MET DE FEESTDAGEN

Bestel nu Uw kaarten>
13 voor f 2,60 verzendkosten f 0,85
100 voor f 18,50 verzendkosten f 2,75
1000 voor f 175,00 verzendkosten f 8,50

Het hele jaar bruikbaar.

Penningmeester S.K.F., giro 3522188 te 's-Gravenhage,

Zie voor afbeelding pag. 21

Rel rond Prins

Het nieuws dat Prins Abdorreza Pahlavi, broer van de Shah van Perzië, in Peru was aangekomen met het plan een Brilbeer en een Andeshert of Huemul te schieten, twee zeer bedreigde diersoorten,

heeft natuurbeschermers over de hele wereld in woede doen ontsteken. De jacht op deze diersoorten is onder Peru's uitstekende milieuwetgeving verboden. Slechts bij hoge uitzondering zoals bijvoorbeeld educatieve doeleinden wordt van deze regel afgeweken. Misschien als gevolg van de scherpe protesten vanuit het internationale hoofdkwartier van het Wereldnatuurfonds schoot de prins "slechts" een Andesbeer. Voor zover bekend heeft de Peruaanse regering zich over deze zaak niet officieel uitgelaten. Wel werd gemeld dat de Prins een week tevoren de Peruaanse President had ontmoet, waarbij hij 'nauwere financiële banden' tussen Perzië en Peru had toegezegd.

Het is niet zozeer de dood van deze, weliswaar zeldzame, dieren die het belangrijkste is, maar het voorbeeld dat deze tot 's werelds rijkste mannen behorende Prins geeft. Anderen kunnen zich nu immers afvragen: als hij een vergunning kan krijgen waarom wij niet? Voorts is het zo dat de Prins zijn aanvraag voor een afschotvergunning deed namens het 'Natuurhistorisch Museum van Teheran'. Navraag bij verschillende Persische ambassades deed aan het licht komen, dat een dergelijk museum helemaal niet bestaat. Het is daarom waarschijnlijker dat de Andesbeer bestemd is voor de beruchte luchtgekoelde jachttrofeën kamers onder zijn paleis. In dat geval verkreeg de Prins zijn vergunning onder valse voorwendselen en misbruikte hij de gastvrijheid van Peru. Felipe Benavides, Peru's beroemde natuurbeschermer, vestigde de aandacht op dit schandaal. Hij had de Prins ontmoet tijdens een diner in Lima. Toen Benavides de Prins voorstelde de dieren levend te vangen, antwoordde Abdorreza, dat hij daarvoor geen tijd had. Hij voegde er bovendien aan toe, dat hij een 'betere natuurbeschermer' was dan Benavides - een nogal beledigende opmerking jegens een man dankzij wiens persoonlijke inzet de Vicuna voor uitsterven werd behoed -. De enige vorm van belangstelling voor dieren die van de Prins bekend is, is dat hij ze graag schiet. Zo werd hij in een vorig jaar gepubliceerd boek afgebeeld naast een groot aantal dode dieren, zoals de Sitatunga, de Zwarte Lechwe, de Cuvier's gazelle en de Berg Nyala. De jacht op deze Afrikaanse antilopen is in de meeste gevallen gesloten.

In Peru was de Prins vergezeld van een rijke, jonge Amerikaan, James Mellon, die beweerde dat de door de Prins begeerde jacht objecten helemaal niet zeldzaam waren en dat de I.U.C.N. 'Red Data' boeken verre van juist waren. Mellon neemt zelf een aanmatigende houding aan t.a.v. de diverse jachtwetgevingen en zei dat 'één enkele brief' van ZKH (Prins Abdorreza) aan welk staatshoofd dan ook ... onmiddellijk zou leiden tot het treffen van voorbereidingen op een luxueuze jachtpartij en dat "no one would care a damn what sort of game" daar bejaagd zou worden. Hoe eerder dit tweetal hun geweer aan de kapstok hangt hoe beter dat is voor 's werelds zeldzame dieren. (Uit: Wildlife sept. 1977).

Jager schiet eend.

Op 4 augustus j.l., kort nadat de jacht op de wilde eend was geopend, werd in het gebied "Kouwenhoek" in de gemeente Goedereede een - beschermde - bergeend geschoten. Hoe dat in zijn werk ging, meldt onze correspondent op de Zuidhollandse eilanden: "Zoals U weet is de jacht op de wilde eend weer geopend. Op een avond observeerde ik een aantal jagers die op deze vogels aan het jagen waren. Na een poosje zag ik hoe een jager vanaf ca. 7 meter op iets schoot dat zich in de 6 meter brede sloot bevond. De jager schoot wel driemaal. Ik liep er naar toe en zag dat hij een jonge bergeend Tadorna tadorna, die nog niet tot vliegen in staat was, had geschoten. De jager liet de vogel drijven, hij vond het waarschijnlijk niet de moeite waard om het beest uit het water te halen. Toen de jager de jonge bergeend schoot, kon hij m.i. drie dingen gedacht hebben.

1. Het is een wilde eend.
 2. Het is een bergeend.
 3. Het is een eend, ik weet niet welke.
- In alle drie gevallen, vraag je je af hoe zo'n man aan een jachtakte komt, tenslotte overtrad hij de Jachtwet tweemaal.
- A. Hij schoot een BERGEEND. Een soort waarop de jacht niet is geopend.
 - B. Hij schoot een eend, die niet tot vliegen in staat was.

Om de kwaliteit van het bestand.

(een plannetje van Prof.Dr.J.H. Het Mannetje)

Als het aan mij ligt en dat ligt het op allerlei gebied helaas nog veel en veel te weinig, dan houden wij het vaderlands jagersbestand langs hele andere dan de nu gangbare papieren, tamelijk willekeurige wegen op peil en wel door een mijns inziens ethies heel best pruimbare methode van natuurlijke selectie. Een teveel aan mannen met groene hoedjes en knickerbockers kan effectief worden bestreden door de permanente inzet van meermalen wgens verboden wapengebruik veroordeelde, thans nutteloos gevangen zittende, gezonde criminelen. Ik denk hier aan jonge sterke kerels (meisjes!) van tussen de 18 en 35 jaar, die aldus uit hun criminogene milieu worden gelicht en ondergebracht in gezonde schaapskooien, met twee tot drie kribben boven elkaar, paardedekens, mokken, in die jachtcentra van Nederland waar het teveel aan jagers het nijpendst is.

's Ochtends wassen zij zich en nuttigen een eenvoudig rijksontbijt, kaak, karnemelk. Ook mogen zij vrolijke posters aan de wanden en boven de kribben, waarvan ik er omwille van de hygiëne, de gezelligheid en de groepsgedachte beslist niet meer dan drie boven elkaar geplaatst zou willen zien. Maar ik zou zovóél willen zien. Waarom zie alleen ik maar wat ik allemaal zou willen zien?

Onmiddellijk na het ontbijt trekken zij er in ploegjes van telkens 1 man op uit om de hele dag te gaan schieten op alles wat jaagt. Van beide zijden bekeken lijken de voordelen van dit beheer evident: de jagersman krijgt er een stuk al te lang gemiste spanning bij (Jagen wordt weer gevaarlijk.) en de crimineel kan zijn natuurlijke agressie gedurende zijn straftijd doelgericht kanaliseren. Wel dient duidelijk te worden afgesproken dat deze nieuwe jagersstandbeheerders ter sterking van de soort uitsluitend op oudere, zieke jagers en de jonge aanwas mogen schieten.

Ook mag de neergelegde jagersman niet worden opgegeten of bestolen, maar moet blijven liggen voor de natuurlijke afvaleters als raaf, vos, buizerd en dagjesmensen. Wat deze laatste soort betreft denk ik met genoegen aan de recreatieve functie van dit nieuwe jagersstandbeheer: wanneer het teveel aan jagers verdwijnt, zal het hert op den duur zijn aangeleerde schuwheid voor de zich op Veluwe of elders vertredende, koekeloerende mens afleggen.

Zo kunnen wij de weinige, al te gereguleerde natuur die wij in Ne-

JACHTBUIT IN DENEMARKEN

derland nog hebben prachtig 'verwoesten', Zeker, dit alles vraagt moed en durf in denken. Maar ben ik dan de enige die durft in Nederland?

NB. Misschien zijn die kribben boven elkaar toch te gezellig. Laten we de nieuwe Jagersstandbeheerders toch vooral niet 'ver-flauwen'. Twee kribben boven elkaar lijkt mij het beste.
Stromatrassen.

Uit: de beschourkalender van Koot en Bie (aug.1977)

VIS VINDT HAAK ONAANGENAAM

Utrecht (ANP) - Een vis die na eenmaal te zijn gevangen is teruggezet laat zich een tweede keer moeilijker vangen.

Daarmee heeft men een objectieve aanwijzing dat de vis het gevangen worden als onaangenaam ervaart, terwijl de visser er het bevredigende gevoel aan overhoudt dat de vis niet zo'n stom en weerloos slachtoffer is als tegenstanders van de sportvisserij nogal eens willen suggereren.

Prof.dr. F. Verheijen, hoogleraar aan de Rijksuniversiteit in Utrecht vertelde dit zaterdag op een studiedag van de Nederlandse Vereniging van Sportvisserijfederaties. Het leek hem in het belang van de visser, het gevangen worden voor de vis zo weinig mogelijk onaangenaam te doen zijn. Hierdoor vergroot hij immers de kans, dat die vis zich een volgende maal wel weer laat verschalken. Hoe goed een eenmaal gewaarschuwde vis voortaan op z'n tellen past, hangt wel af van de vissoort en van het aas waarmee hij gevangen is. Op de vraag of een vis pijn kan hebben, had de hoogleraar geen definitief antwoord, daarnaar is nog niet voldoende onderzoek verricht.

Volkskrant 20-9-77

OPENING EN SLUITING VAN DE JACHT

De Minister van Landbouw en Visserij, Gelet op artikel 20, eerste en tweede lid van de Jachtwet (Stb. 1954, 523)+); De Jachtraad gehoord, Besluit:

Artikel 1

In geheel Nederland is de jacht op de hieronder vermelde wildsoorten geopend gedurende de daarnaast vermelde tijdvakken:

	1973/74	1974/75	1975/76
Kdelhert	800	800	1.100
Dambert	1.700	1.700	1.800
Sika-hert	100	200	200
Ree	32.000	35.000	36.000
Haas	286.000	292.000	299.000
Konijn	10.000	13.000	13.000
Eekhoorn	13.000	13.000	15.000
Vos	50.000	48.000	53.000
Das	1.700	1.500	1.400
Bunzing	2.700	2.300	2.300
Amerikaanse nerts	1.000	800	800
Hermelijn	3.100	2.400	2.300
Steenmarter	2.300	2.500	3.100
Zeehond	300	300	100
Patrijs	197.000	189.000	216.000
Fazant	721.000	749.000	781.000
Houtduif	343.000	303.000	339.000
Turkse tortel	15.000	13.000	19.000
Wilde Eend	399.000	326.000	380.000
Overige zwemeenden	142.000	144.000	158.000
Eidereenden	161.000	147.000	182.000
Overige duikeenden	111.000	92.000	97.000
Ganzen	9.000	8.000	10.000
Meeuwen	241.000	205.000	226.000
Meerkoet	94.000	94.000	106.000
Overige zwemvogels	9.000	8.000	9.000
Houtsnip	23.000	17.000	22.000
Watersnippen	82.000	72.000	76.000
Regenwulpen	40.000	32.000	28.000
Blauwe Reiger	7.000	5.000	7.000
Kraaien	311.000	278.000	294.000
Gaaien en eksters	177.000	154.000	148.000
Roeken	117.000	109.000	101.000

Uit: Dansk Vildtforskning 1975-76 en 1976-77.

Klein wild
patrijzen: van 1 september tot en met 31 december daaraanvolgend;
fazantehanen: van 15 oktober tot en met 31 januari daaraanvolgend;
fazantehennen: van 15 oktober tot en met 31 december daaraanvolgend;
houtsnippen: van 15 oktober tot en met 31 januari daaraanvolgend;
hazen: van 15 oktober tot en met 31 december daaraanvolgend;
Waterwild
grauwe-, kol- en rietganzen behalve kleine rietganzen: van 1 september tot en met 31 januari daaraanvolgend, doch uitsluitend gedurende dat gedeelte van het etmaal dat gelegen is tussen een half uur vóór zonsopgang en des voormiddags 10 uur;
wilde eenden (Anas Platyrhynchos) van 24 juli tot en met 31 januari daaraanvolgend;
slobeenden en talingen: van 18 augustus tot en met 31 januari daaraanvolgend;
smienten, pijlstaarten, tafel-, krak-, topper- en kuifeenden: van 1 september tot en met 31 januari daaraanvolgend;
watersnippen en bokjes: van 18 augustus tot en met 31 januari daaraanvolgend;
goudplevieren: van 1 november tot en met 31 december daaraanvolgend;
meerkoeten: van 18 augustus tot en met 31 januari daaraanvolgend.
Overig wild

bunzings, hermelijnen en wezels: van 15 juli tot en met 15 februari daaraanvolgend.

Artikel 2

In afwijking van het in artikel 1 bepaalde is:

a. de jacht op alle soorten waterwild door middel van mechanische en/of elektrische lokinstrumenten niet geopend;
b. de jacht door middel van geregistreerde eendenkooien slechts geopend op: wilde eenden (Anas Platyrhynchos) en wel van 24 juli tot en met 13 februari daaraanvolgend;

slobeenden en wintertalingen en wel van 18 augustus tot en met 31 januari daaraanvolgend;
smienten, pijlstaarten en zomertalingen en wel van 1 september tot en met 31 januari daaraanvolgend.

Artikel 3

De beschikking van de Minister van Landbouw en Visserij van 25 februari 1970 (stcrt. 41) en van 22 juni 1970, Stcrt. 119, worden ingetrokken..

Artikel 4

Deze beschikking treedt in werking met ingang van de dag, waarop de wet van 8 juni 1977, houdende wijziging van de Jachtwet 1954 (Stb. 387) in werking treedt. 1)

's-Gravenhage, 8 augustus 1977.
Directie Jur. Bedrijfsorg. Zaken
Nr. J 2228

De Minister van Landbouw en Visserij, van der Stee.

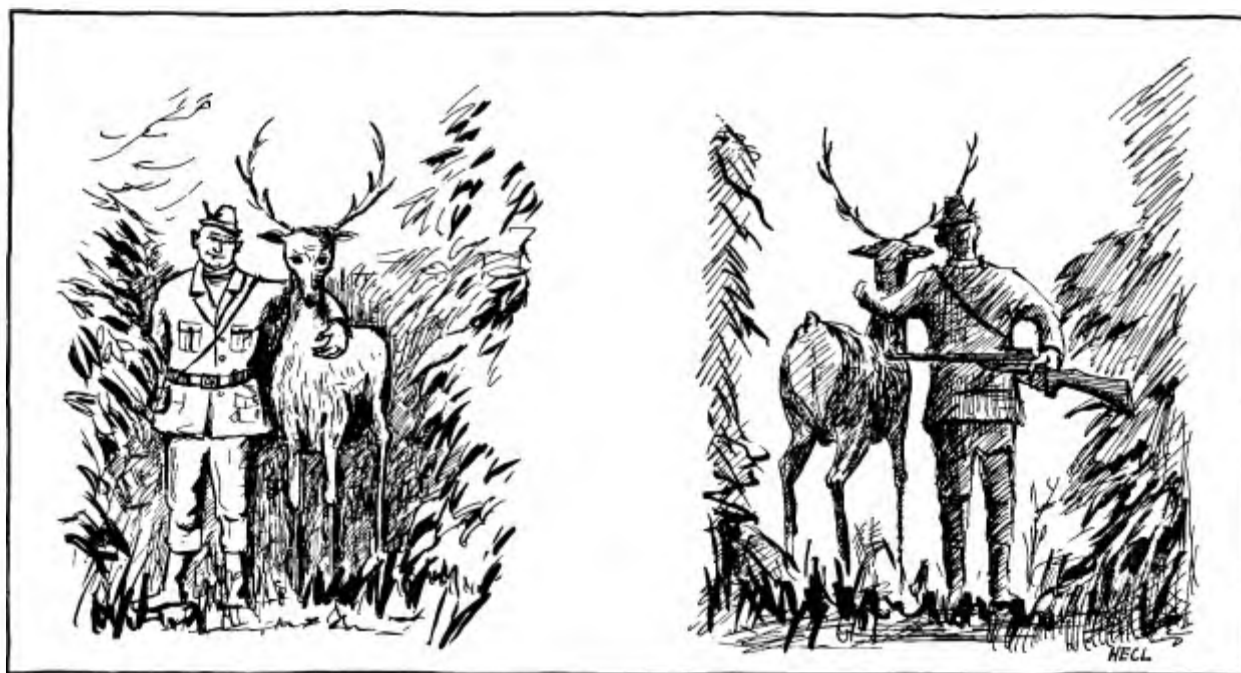
Toelichting

De beschikking regelt de opening en de sluiting van de jacht op ander dan in artikel 8, eerste lid, van de jachtwet genoemd wild. Zij treedt in werking tegelijk met de wijziging van de Jachtwet 1954 van 8 juni (Stb. 387). De Beschikking is overeenkomstig het advies van de Jachtraad. 2)

(Ned. Stcrt. nr. 153 d.d. 9 augustus 1977)

1) Deze wet houdende wijziging van de Jachtwet, is in werking getreden op 10 augustus 1977.
2) Tegen deze beschikking heeft de Stichting Kritisch Faunabeheer - in het kader van de Wet administratieve Rechtspraak overheidsbeschikkingen - beroep aangetekend bij de Afdeling Rechtspraak van de

Raad van State, omdat de beschikking de belangen van een moreel en wetenschappelijk verantwoord faunabeheer doorkruist. Tevens is de voorzitter van de Afdeling Rechtspraak verzocht de beschikking te schorsen in afwachting van de beslissing op het bezwaarschrift. Dit omdat anders, zonder dat de noodzaak daartoe ooit is aangetoond, miljoenen dieren in de tussen liggende tijd worden gedood en/of verwond.

JACHTBUIT IN NOORWEGEN

	1971/72	1972/73	1973/74	1974/75
Eland	6175	6709	8389	9899
Edelhert	2719	3007	3349	3619
Wild rendier	2216	2546	3544	5164
Ree	3033	4266	4890	?
Bever	53	228	355	181
Auerhoen	12.000	11.000	11.000	12.000
Korhoen	19.000	21.000	21.000	22.000
Sneeuwhoenders	317.000	437.000	468.000	570.000
Hazelhoen	12.000	11.000	9.000	9.100
Duiven	56.000	58.000	62.000	72.000
Eenden	100.000	124.000	124.000	119.000
Alken	45.000	57.000	44.000	48.000
Aalscholvers/kuif- aalscholvers	22.000	14.000	12.000	15.000
Eekhoorns	10.000	4.800	7.200	11.000
Hazen	74.000	76.000	63.000	72.000
Vos	44.000	48.000	52.000	67.000
Amerikaanse nerts	18.000	20.000	16.000	15.000
Boommarter	?	2.600	1.700	3.500
Das	?	3.200	3.900	3.300

Bron: NOS Jaktstatistikk

P.V.D.A.: TE VER DOORGEVOERDE NATUURBESCHERMING

Zijn de jagers bijna uit de natuur-gebieden verdreven met vissers ligt dat anders. Was tijdens de behandeling van de Jachtwet het opportunisme van de P.v.d.A. reeds meer dan opmerkelijk, haar kamerleden H. Rienks en S. Langedijk-de Jong maken het nog bonter. Die zeurden onlangs de Staatssecretaris van C.R.M. en de Minister van Visserij aan het hoofd over vissers die zo vreselijk last hebben van..... te ver doorgevoerde natuurbescherming.

Hieronder volgen hun uiterst intelligente en voor ons land zeer belangwekkende vragen alsmede de antwoorden van de bewindslieden:

1.Vraag: Hebt U kennis genomen van de ernstige kritiek, die in de jaarvergadering van de Hengelsportfederatie van Oost-Nederland is geuit op het Staatsbosbeheer?

Antw.: Ja.

2. Vraag: Is het waar, dat natuurbeschermingsbelangen in de IJsselvallei tussen Deventer en Zwolle zodanig prevaleren, dat de hengelsport recreatie hierdoor ernstig belemmerd wordt in zijn mogelijkheden?

Antw.: In de IJsselvallei, tussen Zwolle en Deventer, zijn vier staatsnatuurreservaten gelegen, die en gedeelte omvatten van de zgn. Tichelgaten bij Windesheim, de Buitenwaarden bij Wijhe. De Duursche Waarden - Fortmond en de Hengforder - en Olsterwaarden. Met het oog op de in-

standhouding van deze natuurreservaten kunnen voor de hengelsport in het reservaatgebied geen of slechts beperkte mogelijkheden worden geopend.

Overigens zijn in het betrokken IJsseluitwaardengebied niet onbelangrijke oppervlakten water verhuurd aan hengelsportverenigingen en aan een beroepsvisser. Is het U bekend, dat ook de betrokken gemeentebesturen vinden, dat de hengelsportrecreatie door een te ver doorgevoerde natuurbescherming wordt getroffen?

Antw.: Het is mij bekend, dat de betrokken gemeentebesturen zowel rechtstreeks als via de Recreatiegemeenschap Salland hebben gepleit voor meer mogelijkheden voor de hengelsport.

4. Vraag: Kunt U uiteenzetten, hoe in de beleidsuitvoering door het Rijk de belangen van natuurbescherming en hengelsportrecreatie op een evenwichtige wijze worden afgewogen en welke zeggenschap hierin voor gemeenten en provincies is weggelegd?

Antw.: De beslissing om in staatsnatuurreservaten, in beheer bij het Staatsbosbeheer ten behoeve van het departement van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk,

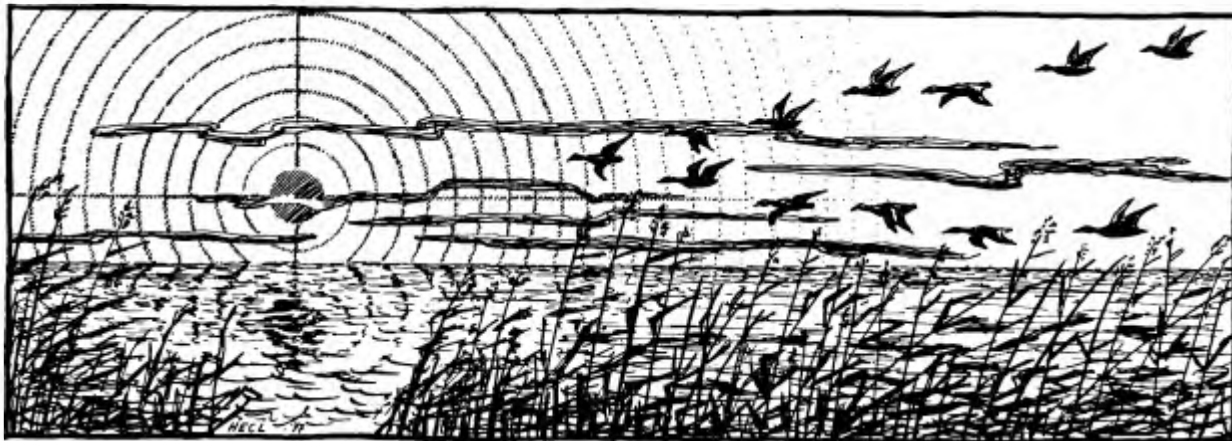
over te gaan tot verhuur van visrechten dan wel tot het op andere wijze mogelijk maken van de sportvisserij (door middel van een machtiging of de uitgifte van vergunningen) wordt genomen tegen de achtergrond van de primaire doelstelling bij de aankoop van deze gebieden, t.w. het natuurbehoud. Dit impliceert, dat de sportvisserij slechts kan worden toegelaten voor zover natuurbeschermingsbelangen zich daartegen niet verzetten.

Gemeenten en provincies hebben terzake van de afweging van belangen en de overige beleidsuitvoering door het Rijk zeggenschap uit hoofde van hun publiekrechtelijke bevoegdheden, bijvoorbeeld in het kader van de ruimtelijke ordening.

5. Vraag: Bent U bereid het tot dusver uitgevoerde beleid in de IJsselvallei te heroverwegen?

Antw.: Deze vraag wordt, gezien de in het antwoord op vraag 4 gegeven uiteenzetting, ontkennend beantwoord. Wel is het zo, dat de daar bedoelde afweging van belangen periodiek plaatsvindt. Tegen de achtergrond van de doelstelling natuurbehoud wordt dan telkens bezien, in hoeverre aan de belangen van de sportvisserij kan worden tegemoetgekomen.

Dat de P.v.d.A. maar een hééle grote partij mag worden.

De kleine trek

door Harry van Seumeren

De horsten van de koningin

"De seringenberg bloeit niet", constateert Han met enige voldoening. Want als de seringens bloeien beklimmen horden mensen het heuvel-tje, via een zo smal paadje dat zich spiraalsgewijs omhoog slingerd dat stijgend en dalend verkeer elkaar vrijwel in evenwicht houden. Wanneer de berg bloeit is onbekend, maar vandaag in elk geval niet. Ergo - je komt meer fazanten tegen dan mensen en de berg is in recordtijd te beklimmen. De Horsten zijn van de koningin, weet iedere Voorschotenaar en Wassenaar, de fraaie slaapdorpen tussen Den Haag en Leiden waar de beter betaalde Haagse ambtenaren en andere toppers wonen. Lange tijd alleen maar voor de koningin, de koning, de prinsen en prinsessen, en hun vrienden. En voor het personeel van paleizen, dat daar aangename uren kan verpozen. Bij de ingang van de Papeweg (de weg van Voorschoten naar Wassenaar, zo genoemd omdat daarlangs de papen ter kerke gingen) meldt een grijze pilaar dat hier de "jagt" van prins Frederik begon. Een parklandschap met bossen - zeer fraaie en zeer oude bomen - afgewisseld met weilanden en dromerige koeien. Zeer lang geleden een moerassig gebied tussen de rijksweg door Wassenaar (de N-44), een voormalig zeestrand, en de provinciale weg Voorschoten-Leidschendam, een nog voormaliger zeestrand. Het oude Voorschoten is een lintdorp, gebouwd op het zand, de nieuwe wijken staan in het veen. Bij de uitleg van dit dorp zijn bewoningssporen gevonden van eeuwen voor Christus.

Zoals met zo veel natuurgebieden: ze worden door zo weinig mensen bezocht dat je er met gemak en dagelijks de stilte kunt vinden, direct onder de rook en stank van de steden. Om het geld hoeft je het niet te laten een gulden per volwassene, twee kwartjes voor een kind. Voor, ik meen 22 gulden, kun je een jaarkaart kopen die voor het hele gezin geldig is. De ingang aan de Papeweg is heel gemakkelijk per auto bereikbaar. De tweede ingang is ideaal voor fietsers. Van de Wassenaarse rijksweg af, bij de ingang van het dierenpark, slingert zich een fraai fietspad langs de Horsten naar de spoorlijn Den Haag - Leiden, via een tunnel er onder door en dan naar de provinciale weg aan de zuidkant van Voorschoten. (De ingang naar de Horsten is vlak vóór de spoorlijn). De provinciale weg oversteken en het laantje naar de Knip in, een oude uitspanning (nogal prijzig) aan de Vliet. Spijtig, het pontje naar de overzijde is niet meer. Anders zou de fietstocht zich kunnen uitstreken oostwaarts door de polders, over Rijksweg A-4 heen (bij de aanleg

ervan werden mammoet-resten gevonden) naar Stompwijk. Daar rechtsaf richting Leidschendam waar je stuit op de uitspanning De Drie Molens. Onverwacht daar een breed water, hoog boven het polderniveau aan weerszijden, te bevaren met kleine roeibootjes.

Waar het fietspad vanaf het Wassenaarse Dierenpark de spoorlijn kruist, ligt schuin-rechts-naar voren het landgoed van het kasteel Duivenvoorde, beschreven als het best bewaarde kasteel in Zuid-Holland. Te bezichtigen, en waar af en toe muziek wordt gemaakt bij kaarslicht.

Dit gebied ligt er nog redelijk ongerept bij dankzij krachtig optreden van actiegroepen. Dwars er doorheen was de beruchte Leidse Baan geprojecteerd. De plannen voor deze snelweg om forensen toch vooral maar snel met hun auto's op en neer te krijgen van de Haagse bureaus naar de rustige slaapdorpen is bijna niets terecht gekomen. Bijna, want als een soort monument ligt er bij Voorschoten over de Papeweg heen een modern viaduct, zonder op- en afritten. Nu zijn er plannen om langs hetzelfde traject een fietspad aan te leggen. Dat het er maar gauw mag komen. De seringens bloeien dit jaar niet meer, maar er zijn nog wel bramen. Vorige week waren ze overwegend nog groen. Met wat zon deze week is er vandaag echter heel wat te plukken.

Uit: de Volkskrant 17-9-1977.

UITZETTEN VAN DIEREN, GENAAMD WILD, VERBODEN

Bij beschikking van de minister van Landbouw en Visserij van 8 augustus 1977, nr. J. 2227, is het uitzetten van de in (het thans gewijzigde) artikel 58, tweede lid, van de Jachtwet bedoelde dieren voor het gehele land verboden.

Artikel 58, lid 1, nieuw (in werking getreden op 10 augustus 1977) verbiedt het uitzetten van dieren, behorende tot de in het gewijzigde artikel 8, lid 1, genoemde soorten. Deze soorten zijn: houtduif, zwarte kraai, kauw, Vlaamse gaai, ekster, konijn, vos en verwilderde kat, tot voor kort "schadelijk wild" genoemd. Die benaming is uit de jachtwet verdwenen. Het "schadelijk" geachte wild is nu opgesomd in artikel 8, lid 1, der Jachtwet.

Het nieuwe tweede lid van artikel 58 zegt: "Onze minister kan het uitzetten van dieren, behorende tot een andere dan in het eerste lid bedoelde in de wet genoemde soort hetzij voor geheel Neder-

land hetzij voor bepaalde gedeelten daarvan geheel of gedeeltelijk verbieden".

De nieuwe beschikking is op het tweede lid van artikel 58 gegrond. Er mag nu zonder vergunning geen enkel uit het wild afkomstig dier, maar ook geen gefokte, gekweekte, kunstmatig uitgebroede dieren (zoals fazanten) meer worden uitgezet. Wil een jager dieren, behorende tot een in de Jachtwet genoemde wildsoort, uitzetten dan zal hij daarvoor eerst vergunning moeten vragen. In de praktijk gaat het vooral om kunstmatig of in gevangenschap uitgebroede fazanten.

Bij de inwerkingtreding van de nieuwe bepaling (10 augustus 1977) waren de meeste gekweekte fazanten reeds zonder vergunning uitgezet, zodat de nieuwe regeling dit jaar weinig te betekenen heeft.

Volgend jaar wel en het verdient aanbeveling om, indien in Uw omgeving dieren voor de jacht worden uitgezet, na te gaan of daarvoor wel vergunning is verleend. Neem contact op met de plaatselijke politie of met de Direktie Faunabeheer, Bezuidenhoutseweg 73, Den Haag. (tel. 070-793911).

Tijdens de behandeling van de wijziging van de Jachtwet heeft de Minister gezegd geen vergunning meer te verlenen voor het uitzetten van -tamme- fazanten in natuurgebieden. Gevreesd mag worden dat de 'Minister' het begrip natuurgebied zeer academisch zal interpreteren. Zo mag bijvoorbeeld Prins Bernhard in 1978 geen tamme fazanten meer uitzetten in de Haagse en Wassenaarse duinen (natuurgebied) maar wel mag (en zal) hij zijn bizarre praktijken voortzetten op het landgoed 'De Raaphorst' in Wassenaar (cultuurgebied zegt de Minister). De Raaphorst ligt in het zogenaamde oude duinlandschap en is aange-wezen als proefgebied voor een Nationaal Landschapspark.'

IK WIL AKTIEF ZIJN VOOR DE STICHTING KRITISCH FAUNABEHEER.
MIJN VOORKEUR HEB IK HIERONDER AANGEGEVEN.

HANDTEKENING:

heer/mevr./mej. _____

adres: _____

te _____

(s.v.p. met blokletters invullen)

PROPAGANDA

NIEUWSGARING

ONDERZOEK

LEZINGEN

VELDAKTIVITEITEN

FILM FOTO DIENST

DOCUMENTATIE

AAN DE STICHTING KRITISCH FAUNABEHEER

Naar aanleiding van Uw oproep in Argus geef ik de volgende
nieuwe donateur(s) op:

naam van de heer/mevr./mej. _____
NIEUWE adres: _____
donateur te: _____
(s.v.p. met blokletters invullen)

Tegen een jaarlijkse donatie van f _____

naam van de heer/mevr./mej. _____
NIEUWE adres: _____
donateur te: _____
(s.v.p. met blokletters invullen)

tegen een jaarlijkse donatie van f _____

Bij een jaarlijkse donatie van f10,- of hoger ontvangt men
ons tijdschrift Argus, dat viermaal per jaar verschijnt,
gratis.

Bestellingen en betalingen via de penningmeester Stichting
Kritisch Faunabeheer, postgiro 3522188 te 's Gravenhage.

Bodleian bibliotheek, Oxford
"HAAS SCHIET MENSEN"
uit de romance van Alexander,
geschreven in Vlaanderen 1340 na Chr.
M5. Bodl. 264, folio B1v.

FRANKEREN
ALS
BRIEFKAART

AAN

De zeehond
terug
in de
Waddenzee

uitgave Stichting Kritisch Faunabeheer
Postbus 76, 's-Graveland
min. donatie f 10,— op giro 35 22 188, 's-Gravenhage

KAN ONGEFRAKKEERD
WORDEN VERZONDEN

STICHTING KRITISCH FAUNABEHEER
ANTWOORDNUMMER 172
's-GRVELAND

STICHTING KRITISCH FAUNABEHEER
POSTBUS 76
's-GRVELAND

De aan ommezijde vermelde
Nieuwe donateur(s) is/zijn
aangebracht door

(naam)

(adres)

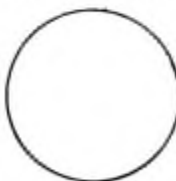
(woonplaats)

zend mij a.u.b. 1/2 sticker(s)

handtekening

STICHTING KRITISCH FAUNABEHEER
POSTBUS 76
's-GRVELAND

KAN ONGEFRAKKEERD
WORDEN VERZONDEN

STICHTING KRITISCH FAUNABEHEER
ANTWOORDNUMMER 172
's-GRVELAND

&U:

Als uitgave van een kriti-
sche stichting heeft Argus
de taak waakzaam te zijn.
Onze legendarische naamge-
noot mag dan verschalkt zijn
door goddelijk ingrijpen, op
een dergelijke deus ex
machina hoeft men thans niet
te rekenen.
Argus waakt, en goed. Maar
om des te beter te kunnen
waken, zoeken wij de hulp
van onze lezers.
Komt U wanbeheer tegen, laat
het ons weten. Een brief is
weinig moeite en kan be-
langrijk zijn. Daarnaast
zijn we bijzonder geïnteres-
seerd in fotomateriaal dat
verband houdt met faunabe-
heer en beheerde fauna. Ook
andere illustraties, anec-
dotes, citaten en dergelijke
zullen onze onverdeelde aan-
dacht krijgen.
Alvast bedankt!

ARCHIEF S.K.F.

Het archief van de S.K.F.
is gevestigd te Schoorl.
Materiaal voor het archief
dient te worden verzonden
naar de heer J. Kattens,
archivaris S.K.F. Boksdoo-
rplantsoen 9, Schoorl.

PRINSJAAGT NIET MEER IN DUINEN

DEN HAAG, donderdag

Prins Bernhard heeft besloten niet meer deel te nemen aan drijfjachten in het duingebied tussen Den Haag en Wassenaar. De Rijksvoorlichtingsdienst heeft dat woensdag bekend gemaakt.

Tegen de jacht in de duinen is al geruime tijd geprotesteerd. Afgelopen zomer kwamen burgemeester en wethouders, na vragen uit de gemeenteraad en op grond van een advies van het Meijndelcomité, tot de uitspraak dat de drijfjacht in het gebied minder gewenst is.

(H. 20-10-77)

(ANP)

Prins Bernhard heeft besloten niet meer deel te nemen aan drijfjachten in het duingebied tussen Den Haag en Wassenaar. Nou die andere...

P.2.C. 21 mei 77 KANTONGERECHT MIDDELBURG

Boete van f 100 voor ongeoorloofd schieten op gans te Yerseke

VERDACHT: GEEN
GANS MAAR
HOUDUIF

MIDDELBURG - De Middelburgse kantongerechter veroordeelde woensdagmorgen A. A. D. uit Oud-Vossemeer tot een boete van honderd gulden omdat op 15 januari 's morgens na tien uur in de 'Moer' onder Yerseke had geschoten op gansen terwijl dat toen alleen was toegestaan tussen een half uur voor zonsopgang tot tien uur. D. vertelde dat hij daar vaak 's morgens vertoefde om de vogels te bestuderen en er foto's van te maken. Ook zou hij wel als adviseur van jagers optreden. Die morgen was hij er al een paar uur ophop op een jagers te wachten. Overigens hield hij vol met op gansen maar op houtduiven te hebben geschoten. De politieman keek uit naar een ander en daar ben ik de dupe van geworden, aldus D., die ook verliedte dat er deze winter veel gansen zijn geweest die nogal wat schade hebben aangebracht.

De officier van justitie mr. A. P. Broeze wees er op dat de verbaalzaak een kundig vakant is van de veldpolitie en ook dat D. moet met de wettelijke bepalingen op de hoogte is. Hij eist daarom een boete van f 100.

Kantongerechter mr. F. K. Adriaanse ondervroeg de officier van justitie. Hij kent de regels van het jachtgebied. Hij besloot dat het inbreng gesloten gewicht wordt vrij gegeven.

Prins jaagt niet niet meer in duinen

DEN HAAG - De rijksvoorlichtingsdienst heeft gisteren bekend gemaakt dat prins Bernhard niet meer zal deelnemen aan jachtpartijen in de duinen rondom het Koninklijke landgoed Den Ruijterhoek bij Den Haag.

Tegen de jacht in de duinen tussen Wassenaar en Den Haag is een paar jaar betwaar gemaakt door milieubeschermingsgroepen. Er was ondermeer protest van het Meijndelcomité, een wetenschappelijk adviesorgaan van de Haagse gemeentelijke duinwaterleiding.

In het voorjaar werden er door de PvdA raadvragen gesteld over de jacht in het duingebied. Naar aanleiding van deze vragen ging burgemeester Schols van Den Haag overleggen met verlegwoorders van het Koninklijk huis over een eventuele stopzetting. Na eerst bij de betrokken jagermeester nad op request gekregen te hebben, boekte de burgemeester uiteindelijk toch resultaat in zijn missie. (H. 20-10-77)

Prins Bernhard op safari

PRINS BERNHARD vertoefde op het ogenblik met zijn vriend Hans Teunissen Gerritsen midden in de rimbob van Kenia.

De Prins gaat er regelmatig naartoe, maar eenmaal per jaar - meestal is het hartje zomer - maakt hij een echte tocht door de jungle met enige goede vrienden.

De Prins rijdt dan in jeeps en logeert er soms midden in de uitgestrekte jungle.

Primitief

Zij bezoeken negerhutten, eten er vaak heel primitief voedsel en leven zoals men tweeduizend jaar geleden leefde.

Het is een echte Hemingway-achtige vakantie, die de Prins maakt. Meestal vertoefde men aan het Manza rammer, waar de Prins ook een eigen boerderij heeft.

Er wordt door de Prins geschilderd, maar ook neemt hij talrijke foto's en worden er films gemaakt.

Prins jaagt niet meer in de Haagse duinen

DEN HAAG - Prins Bernhard doet niet meer mee aan de drijfjachten in de duinen tussen Den Haag en Wassenaar. De rijksvoorlichtingsdienst heeft dat gisteren bekend gemaakt.

Tegen de jacht in het duingebied wordt al geruime tijd geprotesteerd. B en W van Den Haag kwamen afgelopen zomer, na vragen van gemeenteraadsleden en op grond van een advies van het Meijndelcomité, tot de uitspraak dat de jacht in dit gebied minder gewenst is. (H. 20-10-77)

Prins stopt jacht op gekweekte fazanten

(Van een ander verslaggever)

DEN HAAG - Prins Bernhard zal niet meer meedelen aan drijfjachten in de duingebieden Kijfhoek en Bierlap tussen Wassenaar en Den Haag. Tezamen de jacht in dit gebied wordt al geruime tijd geprotesteerd.

Het jachtrecht in deze Haagse waterschapgebieden is geregeld aan de Kroon. De fazanten worden er speciaal voor de jacht gekweekt, uitgezet en bijgevoerd. Enkele jaren

geleden ontstond een rel toen KRO's Brandpost liet zien hoe de gekweekte fazanten dienden als gemakkelijke jachthout voor prins Bernhard en zijn vrienden.

Eind vorig jaar vroeg de stichting Kijfhoek Fauna-beheer de gemeenteraad van Den Haag om stude te maken aan die plezierjachtpartijen. Na vragen van raadsliden hebben burgemeester en wethouders advies gevraagd aan het Meijndelcomité, een college van deskundigen op het gebied van

fauna-beheer, dat de gemeente adviseert over de Haagse waterschapgebieden.

Op grond van dit advies, alleen jagen als dat in het belang is van natuur en milieu, verklaarden burgemeester en wethouders afgelopen zomer, dat de drijfjacht in Kijfhoek en Bierlap "minder gewenst" is. Daarop heeft de gemeente zich gewend tot het Koninklijk jachtdepartement om te praten over beëindiging van de jacht door Prins Bernhard.

Vrijz Volks 20-10-77

Veel beschermde vogels in Zeeland geschoten

MIDDELBURG-In de Zeeuwse milieuraad heeft de hoofdinspecteur van de landbouwvoorlichting in Zeeland, ir C.W.C. van Beekom in zijn kwartier van provinciaal voedselcommissaris geattendeerd op het aanzienlijke aantal beschermde vogels, dat in Zeeland wordt "afgeschoten". Hij sprak over "een rare zaak, waarover ernstige afrekening moet blijken."

Hoewel de heer Van Beekom veronderstelde, dat bekend is, dat er beschermde vogels worden geschoten merende hij, "dat men moet weten in welke mate het gebeurt." Ter staving van zijn opmerkingen bracht hij de milieuraad in kennis met het lijstje geschoten vogels, dat bij hem als voedselcommissaris de afgelopen twee weken is ingeleverd. Een boezem, een velduil, een purperpauze, twee spierwies, een tuynvalk, een kivi, een merel met nest, een Turkse tortel, een kransvogel en een kwartel. Hij had ter bezichtiging een geprepareerde buidel mingenomen naar de vergadering.

Geen valk voor oliesjeiks

KOPENHAGEN (Reuter) - De Deense regering heeft afwijzend gereageerd op verzoeken van Arabische oliesjeiks die de zeldzame en beschermde Groenlandse valk willen kopen voor de jacht. De Deense wet verbodt de uitvoer van de geheel witte Groenlandse valk uit Groenland. Het ging bij de verzoeken om zeven vogels.

Plectolus 77
Parool 77

"Ich möchte eines ergründen, für den Fall, daß diese Kettungsaktion mißlingt und sie aussterben!"

mensen menschen

Prins niet bij jachten

PRINS Bernhard heeft besloten om niet meer deel te nemen aan drijfjachten in de duinen tussen Den Haag en Wassenaar. Tegen de jacht in de duinen is al herhaaldelijk geprotesteerd. B en W van Den Haag kwamen afgelopen zomer, na vragen van gemeenteraadsleden en op grond van een advies van het Meijndelcomité, tot de uitspraak dat de jacht in dit gebied minder gewenst is.

